

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BENLİK SAYGISI ÜZERİNDE
ÖĞRETMEN VE EBEVEYN TUTUMLARININ YORDAYICI
ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Belis ERK

Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Programı

EYLÜL, 2023

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BENLİK SAYGISI ÜZERİNDE
ÖĞRETMEN VE EBEVEYN TUTUMLARININ YORDAYICI
ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Belis ERK
(Y2012.270030)

Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hakan İŞÖZEN

EYLÜL, 2023

ONAY FORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ortaokul Öğrencilerinin Benlik Saygısı Üzerinde Öğretmen ve Ebeveyn Tutumlarının Yordayıcı Etkileri” adlı çalışmamın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça ’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.
(09/2023)

Belis ERK

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans Eğitimim süresince sundukları eşsiz eğitim ortamı ve kendimi geliştirmemi sağlayan katkılarından dolayı İstanbul Aydın Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans Programında görevli tüm öğretim üyelerine teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın en başından beri beni cesaretlendiren, motive ederek, önerileriyle bana ışık tutan kıymetli sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Kazan'a teşekkür ederim.

Tezimin planlanmasında, yepyeni kavramlarla tanışmamı sağlayan ve çalışma sürecimin her aşamasında bilgi ve yönlendirmeleriyle beni yalnız bırakmayan, değerli sayın danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Hakan İşözen'e teşekkürlerimi sunarım. Tezimin son sürecinde gerekli bütün kontrolleri yaparak, yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Hande Tasa'ya teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam süresince, bocaladığımı hissettiğim an, pes etmeme izin vermeyen Lisansüstü Eğitim Enstitüsü yönetiminde yer alan Mesut Yılmaz ve Efe Ağaçkesen başta olmak üzere tüm kıymetli ekibe güler yüzleri ve tüm yardımseverlikleri için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın oluşmasında en büyük katkıya sahip olan, sıkılmadan anketleri büyük bir titizlik ile dolduran Sevgili Öğrencilere ve çalışma süresince desteğini esirgemeyen Değerli Okul Müdür, Müdür Yardımcıları ve Öğretmenlere teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam süresince, her türlü koşturmamda yanımda olan ve içinde bulunduğu her şeyi güzelleştiren, varlıklarının bana en büyük armağan olduğu kıymetli ailem ve arkadaşlarıma sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Eylül, 2023

Belis ERK

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BENLİK SAYGISI ÜZERİNDE ÖĞRETMEN VE EBEVEYN TUTUMLARININ YORDAYICI ETKİLERİ

ÖZET

Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve ebeveyn tutumlarının yordayıcı etkisini tespit edebilmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, çalışmanın tarama modelinde yürütülmesi planlanmıştır. Araştırmanın evreni, 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında İstanbul ili Bahçelievler, Bakırköy ve Fatih ilçelerindeki ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerden meydana gelirken örneklem grubu ise evren içinden rastlantısal olarak seçilen ve bu çalışmaya katılmak için gönüllü olan 440 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı ile öğretmen ve ebeveyn tutumlarına dair veriler, SPSS-25 programı aracılığıyla analiz edilmiştir.

Araştırma sonunda, benlik saygısının otoriter öğretmen tutumu ve denetleme/kontrol ebeveyn tutumuyla negatif yönlü; kabul/ilgi ve psikolojik özerklik ebeveyn tutumuyla ise de pozitif yönlü anlamlı ilişkisi bulunmuştur. Ancak benlik saygısının demokratik öğretmen tutumuyla arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca, otoriter öğretmen tutumuyla kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme/kontrol ebeveyn tutumlarının benlik saygısı üzerinde yordayıcı etkisi olduğu belirlenirken demokratik öğretmen tutumunun benlik saygısına ait davranış ve zihinsel boyutları üzerinde yordayıcı etkisi bulunmuştur. Ek olarak, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısında cinsiyet, ekonomik düzey ve anne eğitim durumuna göre anlamlı sonuçlar elde edilirken sınıf düzeyi, baba eğitim durumu ve yaşanan kişilere göre anlamlı sonuçlar bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, Öğretmen Tutumu, Ebeveyn Tutumu, Ortaokul Öğrencileri.

THE PREDICTIVE EFFECTS OF TEACHERS AND PARENTS' ATTITUDES ON SELF-RESPECT OF SECONDARY STUDENTS

ABSTRACT

This research was conducted to determine the predictive effect of teacher and parent attitudes on the self-esteem of secondary school students. For this purpose, it is planned to carry out the study in the scanning model. The universe of the research consists of students studying in secondary schools in Bahçelievler, Bakırköy and Fatih districts of Istanbul in the 2022-2023 academic year, while the sample group consists of 440 secondary school students who were randomly selected from the population and volunteered to participate in this study. Data on secondary school students' self-esteem and teacher and parent attitudes were analyzed through the SPSS-25 program.

At the end of the research, it was found that self-esteem was negatively related to authoritarian teacher attitude and supervision/control parent attitude; Acceptance/care and psychological autonomy were found to have a positive significant relationship with parental attitude. However, no significant relationship was found between self-esteem and democratic teacher attitudes. In addition, it was determined that authoritarian teacher attitude and acceptance/care, psychological autonomy and supervision/control parental attitudes had a predictive effect on self-esteem, while democratic teacher attitude had a predictive effect on the behavioral and mental dimensions of self-esteem. In addition, while significant results were obtained for the self-esteem of secondary school students according to gender, economic level and mother's education level, no significant results were found according to class level, father's education level and people with whom they lived.

Keywords: Self-Esteem, Teacher Attitude, Parent Attitude, Secondary School Students.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	ix
I. GİRİŞ	1
A. Problem Durumu	1
B. Araştırmanın Önemi	1
C. Hipotezler	4
D. Varsayımlar.....	5
E. Sınırlılıklar	5
F. Temel Kavramlar	5
II. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
A. Benlik Saygısı.....	6
1. Benlik Kavramı	6
2. Benlik Saygısı Kavramı	8
B. Öğretmen Tutumu.....	10
1. Demokratik Öğretmen Tutumu.....	11
2. Otoriter Öğretmen Tutumu	12

C. Ebeveyn Tutumu.....	13
1. Kabul/İlgi	13
2. Psikolojik Özerklik	14
3. Denetleme/Kontrol.....	14
D. Benlik Saygısı, Öğretmen Tutumu ve Ebeveyn Tutumu Arasındaki İlişki	15
III. YÖNTEM.....	16
A. Araştırmanın Modeli.....	16
B. Evren ve Örneklem	16
C. Veri Toplama Araçları	18
1. Kişisel Bilgi Formu.....	18
2. Piers-Harris Çocuklarda Öz-Kavram Ölçeği	18
3. Algılanan Öğretmen Davranışları Ölçeği	19
4. Anne-Baba Tutum Ölçeği	19
D. Verilerin Analizi	20
IV. BULGULAR.....	22
A. Benlik Saygısı Üzerinde Öğretmen ve Anne Baba Tutumlarının Yordayıcı Etkisine Ait Bulgular	22
B. Benlik Saygısına Ait Bulgular	27
C. Öğretmen Tutumlarına Ait Bulgular	34
D. Ebeveyn Tutumlarına Ait Bulgular	37
V. TARTIŞMA	43
A. Birinci Hipotezin Test Edilmesine Ait Sonuçların Tartışılması.....	43
B. İkinci Hipotezin Test Edilmesine Ait Sonuçların Tartışılması.....	45
C. Üçüncü Hipotezin Test Edilmesine Ait Sonuçların Tartışılması.....	46
VI. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	49
A. Benlik Saygısı Üzerinde Öğretmen ve Anne Baba Tutumunun Yordayıcı Etkisine Ait Sonuçlar	49

B. Benlik Saygısına Ait Sonuçlar.....	49
C. Öğretmen Tutumlarına Ait Sonuçlar	51
D. Anne-Baba Tutumlarına Ait Sonuçlar	52
E. Öneriler	53
VII.KAYNAKÇA	54
EKLER.....	60
ÖZGEÇMİŞ.....	70

KISALTMALAR LİSTESİ

- %** : yüzde
- \bar{x}** : aritmetik ortalama
- Akt.** : Aktaran
- Çev.** : Çeviren
- Ed.** : Editör
- F** : F değeri (anova için)
- f** : frekans
- n** : kişi sayısı
- p*** : anlamlılık değeri
- sd** : serbestlik derecesi
- ss** : standart sapma
- t** : t değeri (t testi için)
- vd.** : ve diğerleri

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1. Çizelge 1 Ortaokul Öğrencilerinin Demografik Dağılımları (n=440)	17
Çizelge 2. Benlik Saygısı, Öğretmen Tutumu ve Ebeveyn Tutumunun Normallik Kontrolleri	20
Çizelge 3. Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Öğretmen Tutumları ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki	24
Çizelge 4. Ortaokul Öğrencilerinde Demokratik Öğretmen Tutumunun Benlik Saygısına Ait Davranış Boyutu Üzerindeki Etkisi	26
Çizelge 5. Ortaokul Öğrencilerinde Demokratik Öğretmen Tutumunun Benlik Saygısına Ait Zihinsel Boyutu Üzerindeki Etkisi	26
Çizelge 6. Ortaokul Öğrencilerinde Otoriter Öğretmen Tutumunun Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisi.....	26
Çizelge 7. Ortaokul Öğrencilerinde Ebeveyn Tutumunun Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisi.....	27
Çizelge 8. Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	28
Çizelge 9. Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması	28
Çizelge 10. Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Ailenin Ekonomik Düzeyine Göre Karşılaştırılması	30
Çizelge 11. Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması	31
Çizelge 12. Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması	32

Çizelge 13. Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Yaşanılan Kişilere Göre Karşılaştırılması	33
Çizelge 14. Ortaokul Öğrencilerinde Öğretmen Tutumlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	34
Çizelge 15. Ortaokul Öğrencilerinde Öğretmen Tutumlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması	35
Çizelge 16. Ortaokul Öğrencilerinde Öğretmen Tutumlarının Ailenin Ekonomik Düzeyine Göre Karşılaştırılması	35
Çizelge 17. Ortaokul Öğrencilerinde Öğretmen Tutumlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması	36
Çizelge 18. Ortaokul Öğrencilerinde Öğretmen Tutumlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması	36
Çizelge 19. Ortaokul Öğrencilerinde Öğretmen Tutumlarının Yaşanılan Kişilere Göre Karşılaştırılması	37
Çizelge 20. Ortaokul Öğrencilerinde Ebeveyn Tutumlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	38
Çizelge 21. Ortaokul Öğrencilerinde Ebeveyn Tutumlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması	38
Çizelge 22. Ortaokul Öğrencilerinde Ebeveyn Tutumlarının Ailenin Ekonomik Düzeyine Göre Karşılaştırılması	39
Çizelge 23. Ortaokul Öğrencilerinde Ebeveyn Tutumlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması	40
Çizelge 24. Ortaokul Öğrencilerinde Ebeveyn Tutumlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması	41
Çizelge 25. Ortaokul Öğrencilerinde Ebeveyn Tutumlarının Yaşanılan Kişilere Göre Karşılaştırılması	42

I. GİRİŞ

Bu bölümde, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve ebeveyn tutumlarının etkisine yönelik yürütülen araştırmanın giriş bilgisi verilmiştir. Bu kapsamda, öncelikle araştırmanın problemleri sunulmuştur. Daha sonra ise araştırmanın öneminden söz edilmiştir. Ardından araştırma sürecinde test edilen hipotezler listelenmiştir. Ek olarak, araştırmanın sınırlılıkları ve varsayımları açıklanmıştır. Son olarak ise, araştırmaya ait temel kavramlar tanıtılmıştır.

A. Problem Durumu

Bu araştırmanın temel problemi, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve anne baba tutumlarının etkisini tespit edebilmektir. Araştırmanın alt problemlerinde ise benlik saygısının demografik değişkenlere göre farklılaşma durumunun incelenmesi yer almaktadır. Dolayısıyla, araştırma sürecinde yanıt aranan problemler şu şekilde verilebilir:

1. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen tutumlarının yordayıcı etkisi var mıdır?
2. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde anne baba tutumlarının yordayıcı etkisi var mıdır?
3. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı demografik değişkenlere göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

B. Araştırmanın Önemi

Çocukların doğum anından beri deneyimlediği pek çok olay ve durum etkisiyle benlik yavaşça biçimlenmektedir. Bireysel ilişkilerde benlik kavramının gelişmesi adına büyük bir önem bulunmaktadır. Çünkü benlik kavramı tek seferde gelişmeyip uzun süreçlerin ve pek çok yaşantının ürünü olarak ortaya

çıkılmaktadır. Özellikle, ergenlik döneminde ve gençlik yıllarında benlik kavramının önemi bireyler için daha büyüktür. Bu kavramın gelişimi dinamik ve yaşam boyunca devamlılığı olan bir süreçten meydana gelmektedir. Diğer insanlar ile etkileşimden ya da kendi iç diyalogdan, duygulardan ve düşüncelerden çıkmaktadır (Karabulut, 2019).

Bireylerin, tüm yönleri ile kendilerine güven duyma ve benliğini değerli görme düzeyi benlik saygısını ifade etmektedir. Bu tanımdan hareketle, benlik saygısının bireylerine kendilerine yönelik düşünüş biçimleri olduğu söylenebilir. Bireylerin kendi niteliklerinin farkına varması, bulunulan özelliklerin takdir edilmesi ve beğenilmesi, kendisini sevebilir görmesi benlik saygısının terminolojik açıklamasıdır (Karabulut, 2019).

Benlik saygısı düşük seviyede olan bireyler, kendi benliklerini kabul edemeyen, aşağılık duygusuna kapılmış ve problemleri davranışlarda bulunan bireyler şeklinde ifade edilmektedir. Bireylerin kendilerine ait benlik algılarına saygı duymamasının altı çizilmektedir (İnanç, 1997). Bireylerin olmak istediği kişiyle olduğu kişi arasındaki farkın benlik saygısının temelini oluşturduğu söylenebilir. Buradan hareketle, ideal benlik ve algılanan benlik uyumlu ise benlik saygısının da bu durumdan olumlu etkilenip yükseleceğini söylemek mümkündür (Lawrence, 2000).

Her birey yaşamı boyunca kendine ait ideal benliğe erişmeye çalışmaktadır. Bu eksende, bireylerin ideal benliklerine yaklaşması, onları mutlu etmektedir. Bu durum da benlik saygısına yansıyor benlik saygısını da yükseltmektedir (Steiger vd., 2014). Temel olarak benlik saygısının gelişmesinde üç ana durum vardır. Bireyin kendi yeterlilik duygusu, başka bireylerin ilgili kişiye saygı duyması ve bireyin diğer insanların kendine yönelik saygısıyla yeterlilik hissiyatını pozitif değerlendirmesinin gerekliliğine vurgu yapılmıştır (Çokparlamış, 2018).

Öğretmenler üzerine yürütülen araştırmalar, öğretmen davranışlarının öğrencilerin benlik saygısı, okul tutumu, akademik başarısı vb. gibi pek çok değişkeni daha olumlu etkilerken, olumsuz kişilik özelliklerine sahip bir öğretmenin öğrencilerini etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, öğretmenin çeşitli alışkanlıkları, duygusal tepkileri ve düşünsel tavrı öğrenciler

üzerinde etkilidir (Wang, 2004). Öğretmenin bir olaya ya da bireylere ilişkin gösterdiği tepki öğrenciler üzerinde etki etmektedir. Bu etkinin kendini doğrudan gösterdiği yerlerin başında benlik saygısı gelmektedir (Çelik, 2011).

Aile tarafından gerektiği gibi eğitilmemiş ve ilgiden yoksun olarak yetiştirilmiş çocukların gençlik zamanlarında bencil davranıp sorumluluk almadıkları bilinen bir gerçektir. Ayrıca, ailesi tarafından aşırı kontrolcü ve disiplinli ailelerin çocuklarındaysa, yetişkinlik dönemlerinde içe kapanıklık, kendini ifade edememe benzeri neticeler olabilmektedir (Özdemir vd., 2012; Mensah ve Kuranchie, 2013). Bu durum da benlik saygısı üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır (Grusec ve Davidov, 2007).

Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve ebeveyn tutumlarının yordayıcı etkisini konu edinmektedir. İlgili literatür incelendiğinde; öğretmen tutumu, anne baba tutumu ve benlik saygısı gibi değişkenleri ortaokul öğrencileri örneklemini üzerinden ortak bir zeminde buluşturan bir çalışmanın halihazırda mevcut olmadığı saptanmıştır. Bu eksende, literatürde yer alan benzer konular çalışmaların doğrudan bu araştırma ile örtüşmediği; ancak dolaylı olarak benzerlikler taşıdığı söylenebilir. Ancak, doğrudan ortaokul öğrencilerinde öğretmen tutumlarının benlik saygısı üzerinde yordayıcı etkisini inceleyen bir araştırma literatürde mevcut olmasa da bu konuyla dolaylı olarak örtüşen çalışmalar da belirlenmiştir. Örneğin; Tözün (2010), Mendi (2015) ve Erbil vd. (2006) tarafından yürütülen araştırmalarda benlik saygısı ile öğretmen tutumları arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. İlgili çalışmalar genel olarak, demokratik öğretmen tutumunun benlik saygısını yükselttiği; otoriter öğretmen tutumunun ise benlik saygısını düşürdüğü belirlenmiştir. Ayrıca, Dokuayan (2016), Yücel (2013), Erbil vd. (2006), Katıksız (2019) ve Mendi (2015) tarafından yürütülen araştırmalarda ise benlik saygısı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Bu araştırmaların elde ettikleri sonuçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, olumlu ebeveyn tutumlarının benlik saygısını pozitif yönde etkilediği belirlenirken olumsuz ebeveyn tutumlarının ise benlik saygısını negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, ilgili çalışmalarda benlik saygısının demografik değişkenlere göre yeteri kadar değerlendirilmemesi, benlik saygısında demografik değişkenler bağlamında meydana gelen farklılıkların ortaya konmasını zorlaştırmaktadır.

Dolayısıyla, bu çalışmanın cinsiyet, sınıf düzeyi, ekonomik düzey, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve yaşanan kişilere göre benlik saygısında oluşan anlamlı değişimleri ortaya koyması, literatürü zenginleştirilmesi bakımından önemlidir.

Benlik saygısını öğretmen tutumu ve anne baba tutumu ile ortak bir zeminde buluşturan araştırmalar incelendiğinde, ilgili literatürün ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve ebeveyn tutumlarının etkisini ortaya koyması bakımından yetersiz olduğunu söylemek mümkündür. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçların da bu boşlukları giderip literatüre yeni bakış açıları kazandıracığı savunulabilir. Buna ilaveten bu araştırmada elde edilen sonuçların daha sonraki zamanlarda benzer konularda araştırma yürütecek yeni araştırmacılara yol göstereceği düşünülmektedir. Ek olarak, araştırma sonuçlarının ortaokul öğrencilerini daha yakından tanımaya dair ipucu niteliğinde bilgiler vermesi, araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

C. Hipotezler

Bu araştırmanın konusu, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve anne baba tutumlarının yordayıcı etkisinin tespit edilmesidir. Bu konudan hareketle araştırmanın ana hipotezleri kapsamında, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve anne baba tutumlarının etkisi test edilmiştir. Alt hipotezde ise benlik saygısının demografik değişkenlere göre farklılaşma durumu test edilmiştir. Dolayısıyla, araştırma sürecinde test edilen hipotezler şu şekilde verilebilir:

H₁: Ebeveyn tutumları, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısını yordamaktadır.

H₂: Öğretmen tutumları, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısını yordamaktadır.

H₃: Ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermektedir.

D. Varsayımlar

Bu araştırmada;

1. Katılımcıların samimi ve güvenilir cevaplar verdiği,
2. Elde edilen sonuçların tüm evrene genellenebilir nitelikte olduğu,
3. Veri toplama araçlarının araştırma konusu için uygun olduğu varsayılmıştır.

E. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Ortaokul öğrencileri evreniyle,
2. 440 kişilik örneklem grubuyla,
3. Benlik saygısı, anne baba tutumu ve öğretmen tutumu değişkenleriyle sınırlıdır.

F. Temel Kavramlar

Benlik Saygısı: Bireyin kendi niteliklerinin farkına varması, bulunan niteliklerini takdir etmesi ve beğenmesi, kendisini sevilebilir görmesi ile açıklanmaktadır (Karabulut, 2019).

Öğretmen Tutumu: Öğrencilerin öğretmenlerine yönelik duygu ve düşünce halinin genel durumudur. Öğretmenlerin öğrencilere ait davranışları sonucunda gelişmektedir (Çelik, 2011).

Ebeveyn Tutumu: Çocukların anne ve babalarına yönelik geliştirdikleri duygu ve düşüncelerinin genele yayılmasıdır. Bu noktada, anne ve babaya güven duyma ve onların davranışlarının arkasında yatan anlama ilişkin çıkarımlar bulunmaktadır (Ponzetti, 2014).

II. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve ebeveyn tutumlarının etkisine yönelik yürütülen araştırmanın literatür bilgisi verilmiştir. Bu kapsamda, öncelikle benlik saygısı kavramı tanıtılmıştır. Ardından, anne baba tutumlarına ilişkin açıklama yapılmış olup son olarak ise öğretmen tutumları açıklanmıştır. Yapılan her açıklama, yerli ve yabancı kaynaklardan elde edilen bilgilerin organize edilmesi ve özetlenmesi ile sunulmuştur.

A. Benlik Saygısı

Bu başlık altında benlik saygısı kavramı tanıtılmıştır. Bu kapsamda, öncelikle benlik kavramına ilişkin çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Bu tanımlardan hareketle, benlik saygısı kavramı açıklanmıştır. Daha sonra ise benlik saygısına etki eden faktörler hakkında bilgi verilmiştir.

1. Benlik Kavramı

Benlik konusu, ilk olarak William James tarafından ele alınmıştır. Bu değerlendirmede, benliğin iki ana bileşenden meydana geldiği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda, birinci bileşen bilen benlik ve ikinci bileşen ise bilinen benlik şeklinde olarak ifade edilmiştir. Bu ifadenin yorumunda bilen benlik özne şeklinde ve bilinen benlik ise nesne şeklinde değerlendirilmiştir. Bilginin nesnesi konu olduğuna göre benlik bilimin konusu olduğunda nesne durumuna düşmektedir. Bunun neticesinde 'benlik' psikolojinin de bilinen konusudur (Aydın vd., 2010).

Bireylerin, kendi davranışlarını ve dünyaya ilişkin algıları ile bu algıların temelinde benlik kavramı yer almaktadır (Atkinson, 1999). İnsanın kendince edindiği kendisi hakkındaki görüşleri ve diğer bireylerin kendisine yönelik algıları entegre ederek benlik kavramını oluşturmaktadır (Saygın, 2008).

Coopersmith benlik kavramını bireylerin kendisiyle ilgili fikir biçimi şeklinde değerlendirmiştir. Rosenberg ise benlik kavramının daha kararlı, devamlılığı olan ve tutarlı yapıda bir sistem şeklinde olduğunu açıklamıştır. Benlik, bireylerin kendilerinin varoluş hakkında bilinçli biçimde anlamlandırılabilmesidir. Bu kavram, zaman içinde herhangi bir anda farkındalığımız üzerinde sahip olunan tutum ve fikirlerin entegrasyonu haline gelmektedir. Kişilerin benlik yaşantılarından çıkarılan düzenli bilişsel yapıların benlik olarak değerlendirilmesinin sebebi budur (Saygın, 2008).

Aydın (2005) benlik kavramını bireyin kendisiyle ilişkili bireysel fikirlerinin, algılarının, deneyimlerinin, geleceğe yönelik hedeflerinin ve kişinin aklında sosyal rollerin temsiliyeti, kavramsal ben şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca, Freud'a göre benlik; içsel dürtülerle dış dünya arasında yer alan dengeyi koruyan ve gerçekçi akıl yürütmeler yapan sistemdir (Aydın vd., 2010). Buna ek olarak benlik, kişilerin atıf merkezidir; bireylerin deneyimleri ve geçmiş deneyimlerinin bütünü yapısında bulundurup egoyu ihtiva etmektedir. İnanç, tutum ve fikirlerine ek olarak bireyin geleceğe ilişkin fikirleri ve beklentilerini de yansıtmaktadır (Karabulut, 2019).

Rosenberg'e göre, kavram olarak benlik mevcut benlik, arzu edilen benlik ve benlik saygısı kavramlarının toplamından oluşmaktadır. Bu doğrultuda, arzu edilen benlik bireyin sahip olmayı istediği benliği açıklarken, benlik saygısı mevcut benlik ve arzulanan benlik arasında yer alan farkın gözden geçirilmesidir. Literatür değerlendirildiğinde benlik kavramıyla beraber benlik saygısı, özgüven, kendini kabul benzeri pek çok kavramın mevcudiyeti dikkat çekici olmaktadır (Rosenberg, 1986).

Çocukların doğum anından beri deneyimlediği pek çok olay ve durum etkisiyle benlik yavaşça biçimlenmektedir. Bireysel ilişkilerde benlik kavramının gelişmesi adına büyük bir önem bulunmaktadır. Çünkü, benlik kavramı tek seferde gelişmeyip uzun süreçlerin ve pek çok yaşantının ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle, ergenlik döneminde ve gençlik yıllarında benlik kavramının önemi bireyler için daha büyüktür. Bu kavramın gelişimi dinamik ve yaşam boyunca devamlılığı olan bir süreçten meydana gelmektedir. Diğer insanlar ile etkileşimden ya da kendi iç diyalogdan, duygulardan ve düşüncelerden çıkmaktadır (Karabulut, 2019).

Uluslararası psikoloji alanyazını incelendiğinde, iki tür benlik kavramının yer aldığı dikkat çekmektedir. Pek çok batı kültüründe ayrışık benlik yapısının yer aldığı saptanmıştır. Bu benlik yapısı, diğer bireylerden ayrılmış şekilde kişisel bir benlik olarak ifade edilmektedir. Burada, birey kendine ve iç güdüsüne güvenip kararlarını kendisi verip ilgili kararlara sahip çıkmaktadır. Bireyci kültürlerde benlik, diğer bireylerden açık olarak ayrılmaktadır. Batıda tanımlanandan farklı bir biçimde ilişkili benlik yapısında özgüven, doyum ve öz değer kavramları çok farklı anlamlar taşır. Bu tür benlik yapısında grubun üyesi olarak var olmak kendi başına, farklı bir birey olmaktan daha önemlidir. Bireyin mevcut ilişkilerine ve ait olduğu gruplara uyum sağlaması, başka insanların duygularına hassas olup onların akıllarından geçeni okuması, bireylere atıf edilen ondan beklenen vazife, rol ve edimleri karşılaması sağlamaktadır. Ayrıca, bunlara ilaveten üçüncü bir tür benlik yapısının varlığı da tartışmalıdır. Bu benlik yapısı hem özerkliği hem de ilişkisel eğilimi içerisinde ihtiva etmektedir. Bu modelde, toplumsal ve bireysel nitelikler beraber yer almaktadır (Steiger vd., 2014).

Özetle, psikoloji literatürü incelendiğinde, benlik kavramının sık sık farklı araştırmacılarla incelendiği söylenebilir. 19. yüzyılın sonlarında W. James öncülüğünde araştırılan benlik incelemeleri günümüze kadar büyük değişimler ve gelişmeler yaşamıştır. Fakat bu kadar araştırmaya rağmen benlik kavramının terminolojik yapısı üzerinde keskin bir tanımlamanın olmadığı söylenebilir. Bu kavram, Türkçe’de ‘kendilik’, ‘öz’ veya ‘benlik’ olarak ifade edilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2005).

2. Benlik Saygısı Kavramı

Bireylerin, tüm yönleri ile kendilerine güven duyma ve benliğini değerli görme düzeyi benlik saygısını ifade etmektedir (Adams, 1995). Bu tanımdan hareketle, benlik saygısının bireylerine kendilerine yönelik düşünüş biçimleri olduğu söylenebilir. Bireylerin kendi niteliklerinin farkına varması, bulunulan özelliklerin takdir edilmesi ve beğenilmesi, kendisini sevebilir görmesi benlik saygısının terminolojik açıklamasıdır (Çuhadaroğlu, 1986).

Benlik saygısı üzerine yürütülen araştırmalar incelendiğinde, bu kavramın üzerinde yer alan 3 etkinin James’in analizlerinden açıklandığı belirlenmiştir.

Birinci etki, insanların kendilerini saygı ile değerlendirilmesiyle ilişkilidir. Benlikte yer alan duygular, yapılabilir durumlar ve yapılmak istenenler benlik saygısının ilk adımını oluşturmaktadır. Benlik saygısında belirlenen detay başarılan olay ve durumların başarmak istenilenlere bölümüdür (Crocker ve Park, 2004). Bu doğrultuda bireylerin başarmak istediklerine oranla başardıkları ne kadar çoksa benlik saygısı o düzeyde yükselmektedir. Benlik saygısının üzerinde yer alan ikinci etki; toplumca kabul gören statü ve başarı ölçütüdür. Burada, bireylerin kendi genel değeri ile ilgili anlayışların oluşması önemlidir. James'in ifadesinden hareketle, benlik saygısının üzerinde yer alan üçüncü etki ise, benliğin uzantılarına verilen değer olarak açıklanmaktadır. Bu etki benliğin sosyal ve materyal sistemini ihtiva etmektedir. Bireylerin kendilerine yönelik olduğunu söyleyebileceği şeylerin toplamından meydana gelmektedir (Karabulut, 2019).

Coopersmith (1974)'in ifadesi kapsamında, benlik saygısının oldukça kompleks bir yapıda olduğu söylenebilir. Kişinin kimlik değerlendirmesiyle ilişkili savunma mekanizmalarını kapsayan, eş zamanlı davranışlarını biçimlendiren, bireyin benliğiyle ilgili değerlendirmeler şeklinde tanımlanmaktadır. Rosenberg (1965) benlik saygısını kişilerin kendileri hakkındaki öznel yargıları olarak tanımlamıştır, benlik saygısı kişinin kendisine yönelik fikirleri ve duygularının tümüyle kendine yönelttiği olumlu ve olumsuz tutumları ve değerlendirmelerini ihtiva etmektedir. Rosenberg, başka bireylerin değerlendirmelerinin bireyin reaksiyonu kapsamında meydana geldiğinin altını çizmiştir. Bilhassa bireyin yakın çevresince yapılan değerlendirmelerin, ilgili bireyin benlik saygısında etki ettiği ifade etmiştir (Arıca, 1999; Baldwin ve Hoffman, 2002).

Chrzanowski'ye göre, bireylerin kendilerine ilişkin elde ettiği olumlu kişilik biçimi, ilgili bireylerin kendi yeteneklerinin ve özelliklerinin pozitif şekilde algılamasına bağlıdır. Bu sayede geliştirilen pozitif bakış açısı bireylerin fiziksel görünümünü, zekâsını vb. gibi özelliklerini ifade etmektedir. Bireylerin kendileri hakkında negatif düşünceleri varsa benlik saygısının da bu doğrultuda düşük düzeyde olacağını, pozitif düşünceleri varsa da yüksek düzeyde olacağı belirtilmiştir (Steiger vd., 2014).

Aslan (2006)'a göre, benlik saygısı bireylerin kendilerine ait nasıl deneyimlediği ve düşündüğü tüm durumların toplamından meydana gelmektedir. Bu doğrultuda, benlik saygısının sahip olunan ile ideal olan benlik arasındaki fark olacağı savunulabilir. Bireylerin kendilerini değerli şekilde yorumlamaları, bütün yönleri ile kendilerini kabul etmeleri ve kendilerine her konuda güvenmeleri, başka bireylerce değer görmeye layık olmalarına ilişkin düşüncelerden oluşmaktadır (Aslan, 2006).

Benlik saygısı düşük seviyede olan bireyler, kendi benliklerini kabul edemeyen, aşağılık duygusuna kapılmış ve problemleri davranışlarda bulunan bireyler şeklinde ifade edilmektedir. Bireylerin kendilerine ait benlik algılarına saygı duymamasının altı çizilmektedir (İnanç, 1997). Bireylerin olmak istediği kişiyle olduğu kişi arasındaki farkın benlik saygısının temelini oluşturduğu söylenebilir. Buradan hareketle, ideal benlik ve algılanan benlik uyumlu ise benlik saygısının da bu durumdan olumlu etkilenip yükseleceğini söylemek mümkündür (Lawrence, 2000).

Her birey yaşamı boyunca kendine ait ideal benliğe erişmeye çabalamaktadır. Bu ekseninde, bireylerin ideal benliklerine yaklaşması, onları mutlu etmektedir. Bu durum da benlik saygısına yansıyor benlik saygısını da yükseltmektedir (Steiger vd., 2014). Temel olarak benlik saygısının gelişmesinde üç ana durum vardır. Bireyin kendi yeterlilik duygusu, başka bireylerin ilgili kişiye saygı duyması ve bireyin diğer insanların kendine yönelik saygısıyla yeterlilik hissiyatını pozitif değerlendirmesinin gerekliliğine vurgu yapılmıştır (Çokparlamış, 2018).

B. Öğretmen Tutumu

Öğretmenler üzerine yürütülen araştırmalar, öğretmen davranışlarının öğrencilerin benlik saygısı, okul tutumu, akademik başarısı vb. gibi pek çok değişkeni daha olumlu etkilerken, olumsuz kişilik özelliklerine sahip bir öğretmenin öğrencilerini etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, öğretmenin çeşitli alışkanlıkları, duygusal tepkileri ve düşünsel tavrı öğrenciler üzerinde etkilidir (Wang, 2004). Öğretmenin bir olaya ya da bireylere ilişkin gösterdiği tepki öğrenciler üzerinde etki etmektedir (Çelik, 2011).

Öğretmenlerin kişilik yapısı sınıf içinde önemli bir değişken olarak değerlendirilmektedir. Öğretmen, sınıfta öğrencilere lazım olan bilgi ve becerilerle onları eğitirken başka taraftan ise kişilik yapısı da öğrencilerine etki etmektedir. Çünkü öğretmenlerin kişiliğini; değerleri, gereksinimleri, ilgisi, davranışları, tutumları ve benzer nitelikleri oluşturmaktadır (Küçükahmet,2000).

Öğretmenin duygusal tepkileri, düşünsel tutumu ve alışkanlıkları öğrenci üzerinde etkili olmaktadır. Öğrenciler genellikle, öğretmenlerin ders yaptığı konudan ziyade, olayları yorumlama şeklinden etkilenip ilgili konuya yaklaşımını dikkat vermektedir. Başarı için önemli bir etmen olan ilgi ve tutum, öğretmenin öğrencilerle ilişkilerinde ve öğrenme sürecinin tamamlanmasında önemli bir yer tutmaktadır. (Sözer, 1996).

Tutumun devamlılığını ve düzenliliği, öğretmenlerin sınıftaki davranışlarının ve öğrencilerle kurdukları iletişimi etkilediği bilinmektedir. Olumlu sınıf atmosferinin oluşmasında esneklik, öğrenciye arkadaşça davranma, değer verme, ilgili alanda uzmanlık, canlılık, heyecan nitelikleri taşıyan öğretmenlerin önemli katkıları yer almaktadır. Ek olarak bu konuda yürütülen araştırmalarda öğretmen tutumlarının (Sütçü, 1997);

- Öğretim branşlarına göre,
- Okul derecelerine göre,
- Öğretmenlik branş dersinin program içerisinde ki ağırlığına göre,
- Öğretmenin mezun olduğu okula göre değişiklik sergilediği belirlenmiştir.

1. Demokratik Öğretmen Tutumu

Demokratik öğretmen tutumu, öğretmen tutumları arasında en sağlıklı olanıdır. Bu tutum öğrenciye karşı güven, hoşgörü ve destekleyici bir yaklaşımı gerektirmektedir. Öğrencilerine ilişkin demokratik tutuma sahip öğretmenlerin, onların davranışlarını daha akılcı şekilde yönlendirdiğini söylemek mümkündür. Bu tutuma sahip öğretmenler, öğrencilerini önemseyip onlara değer vermekte ve sınıf içinde bağımsız bir kişilik geliştirmeleri için onları desteklemektedir (Sharma ve Agarwala, 2014).

Demokratik tutumu gösteren öğretmenler, öğrencilerine insani şekilde saygı gösterip onların gelişim basamaklarını izlemektedir. Bu sayede, öğrencilerin gelişimlerine uygun davranmaktadır. Öğrenciler, böyle bir sınıf ortamında öğretmenin sevgi ve desteğinden yoksun kalmayacağını bilmektedirler (Çağdaş, 2002). Öğrenciye sınıfta eşit ve adil haklar verilmiştir. Düşüncelerini açık olarak söyleyebilmesi desteklenip cesaretlendirilmektedir. Bu öğretmenlerin öğrencilerine yönelik arkadaşça yaklaşım onların kendilerini değerli hissetmelerini sağlamaktadır. Bu süreçte sınıf içinde katı kurallara alternatif olarak esnek davranmaktadırlar (Kağıtçıbaşı, 2005).

2. Otoriter Öğretmen Tutumu

Otoriter öğretmen tutumunun temel özelliği, öğretmenlerin öğrencilere ilişkin göstermiş olduğu baskıcı yaklaşımdır. Otoriter öğretmenler, öğrencileri üzerinde keskin hakimiyet kurmaktadır. Öğrenciler için öğretmenlere itaat esastır. Otoriter öğretmen, öğrencilerin davranışlarını değerlendirmeye, ilgili davranışları kanalize etmeye ve biçimlendirmeye çalışmaktadır. Bu durum da, çocuğun davranışlarına ilişkin standartlar koyulmasına sebebiyet verip onları kontrol etmeye adım atmaktadır (Çokparlamış, 2018).

Otoriter öğretmen tutumu geliştiren öğrenciler, öğretmenlerinin isteğinden daha farklı davranışlar gösterdiklerinde cezalandırılma korkusu yaşamaktadırlar. Bu durum da sınıf içinde öğrencilerin duygu ve düşüncelerinin bastırılmasına önayak olmaktadır. Buna bağlı olarak da öğrencilerde öfke ve kızgınlık duyguları içten içe büyümektedir. Ancak baskı sebebiyle, bu olumsuz duygular gösterilmemektedir (Çağdaş, 2002).

Otoriter öğretmen tutumunun hakim olduğu bir sınıfta baskı ve korku hakimdir. Böyle sınıflarda iletişim genel olarak tek yönlüdür. Öğretmen öğrencilerden bir şeyler yapmalarını istemekte; ancak onların isteklerini dikkate almamaktadır. Otoriter tutumda sık uygulanan ceza, çocukta vicdan gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü bu durum öğrencilerde sık sık suçluluk duygusunun yaşanmasına sebebiyet vermektedir (Sharma ve Agarwala, 2014).

C. Ebeveyn Tutumu

Çocukların kişiliği, toplumun yapı taşı olan ailelerde şekillenmektedir. Dış dünyaya ilk hazırlık ilk bakım veren kişilerle olan etkileşimine ve onlardan aldığı eğitimle başlar (Grusec ve Davidov, 2007). Doğumdan beri dış dünyayı deneyimlemeye ve anlamlandırmaya gayret gösteren bebeklerin kişiliği ebeveynler ve onların davranışlarıdır. Bu ekseninde, ailenin vermiş olduğu temel eğitim; okul, sosyal çevre benzeri ilerleyen dönemlerde yaşamına giren dış dünyadan daha fazla etkili olmaktadır (Pitterson, 2010).

Çocukların öz güven düzeylerinin yükselmesi ve psikolojik özerkliğin sağlanabilmesi adına dış dünyayı keşfetmesine, yanlışlar yaparak bu yanlışları düzeltmesine imkan verilmelidir. Bu sayede, güven ortamında çocukların öz güven düzeyi yükselecek ve onları daha cesaretli davranmaya yöneltecektir (Cüceloğlu, 2016). Çocukların davranış ve düşüncelerinin meydana gelmesinde temel düzeyde rol oynayan ailenin yaklaşımlarında tutarlı olması da önemlidir (Çağdaş ve Seçer, 2010).

Aile tarafından gerektiği gibi eğitilmemiş ve ilgiden yoksun olarak yetiştirilmiş çocukların gençlik zamanlarında bencil davranıp sorumluluk almadıkları bilinen bir gerçektir. Ayrıca, ailesi tarafından aşırı kontrolcü ve disiplinli ailelerin çocuklarındaysa, yetişkinlik dönemlerinde içe kapanıklık, kendini ifade edememe benzeri neticeler olabilmektedir (Özdemir vd., 2012; Mensah ve Kuranchie, 2013). Bir diğer önemli konu ise toplumsallaşma sürecidir. Toplumsallaşma süreci, bireyin çocukluk yıllarında dış dünyayla iletişim kurmaya ve etkilenmeye başladığı dönemdir. Aynı zamanda bu süreçte sergilenen bütün tutum ve davranışlar yine aileden alınan eğitim sonucu ortaya çıkan davranışlar bütünü olarak değerlendirilebilmektedir (Gander ve Gardiner, 2010). Buna ilaveten ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkiyi sağlıklı biçimde kurma konusu ile ilgili ailelere çeşitli eğitimler verilmekte ve bu eğitimler aracılığı ile neler yapılması ve yapılmaması gerektiği hakkında ailelere bilgilendirme yapılmaktadır (Grusec ve Davidov, 2007).

1. Kabul/İlgi

Bir çocuğun gelişimsel sürecinde en kritik role sahip olan kabul/ilgi boyutu “anne ve babaların çocuklarına ilişkin hissettikleri sevgiyi belirtmek adına

gösterdikleri söylem ve davranışların bütünü” şeklinde ifade edilmiştir (Yazdani ve Daryei, 2016). Kabul/ilgi boyutu, çocuklara gösterilen sevgiye ek olarak çocukların hislerini kabul edip ilgili hislere saygı gösterme anlamlarını da taşımaktadır. Ebeveynlik tutumları içerisinde kabul/ilgi yüksek düzeyde bulunan anne ve babalardaki yaklaşımların en sağlıklı olan şekli olduğu ifade edilmektedir (Hullmann vd., 2010; Aktaş, 2011).

2. Psikolojik Özerklik

Psikolojik özerklik boyutu, ebeveyn tutumları içerisinde en sağlıklı boyut olarak görülmektedir (Sezer ve Oğuz, 2010). Bu boyut kapsamında, ailelerin çocuklarına hem ideal bir disiplin uyguladığı hem de onlara sorumluluk alma bilinci geliştirdikleri bilinmektedir (Özdemir vd., 2012). Bu sayede, çocuklar yaptıkları yanlış davranışların sorumluluklarını alabilmekte ve doğrularının ise zevkini yaşayabilmektedir. Psikolojik özerkliği kazanan çocuklar, bağımsız hareket edebilme, problem çözebilme ve karar verme becerilerinde gelişim göstermektedir (Ponzetti, 2014).

3. Denetleme/Kontrol

Denetleme/kontrol mekanizması, genel olarak tek çocuklu ailelerde sıkça görülmektedir. Bu tutumda esasen çocuğun üzerine düşülmesi davranışı iyi niyetle yapılmaktadır. Fakat, bu süreçte çocuğun davranışlarına müdahale edilmesi ve onun korunması için gösterilen davranışların bütünü, çocukları rahatsız etmektedir. Bu tutumla yetiştirilen çocuklar genelde bağımlı ve güvensiz kişilik örüntüleri meydana getirmektedirler (Bıçakçı, 2004). Aşırı seviyelerde çocuğu kontrol etme davranışı görülen bu aile tipinde, çocukların bir olayı deneyimlemesine izin verilmediği için başarıma duygusunu tecrübe edememekte, aksine başarısızlığı ve kendi kendine yetememeyi deneyimleyerek özgüven düzeylerinde azalmaya sebebiyet vermektedir. Sonuç olarak, ailenin, çocuğun yapabileceği imkanı olmasına rağmen izin vermeyip davranışı kendilerinin gerçekleştirdiği görülmektedir. Dolayısıyla, çocukların ilerleyen dönemlerde ilişkilerinde de güvensizlik ve bağımlılık görülmesi olası bir durumdur (Sezer ve Oğuz, 2010).

D. Benlik Saygısı, Öğretmen Tutumu ve Ebeveyn Tutumu Arasındaki İlişki

Bu araştırmanın konusu, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve ebeveyn tutumlarının yordayıcı etkisidir. İlgili literatür incelendiğinde, doğrudan bu konuda yürütülen bir araştırma bulunamamıştır. Dolayısıyla, benlik saygısı, öğretmen tutumu ve ebeveyn tutumu ilişkisinin bir arada ele alındığı bir çalışmanın literatürde halihazırda mevcut olmadığı söylenebilir. Ancak, doğrudan ortaokul öğrencilerinde öğretmen tutumlarının benlik saygısı üzerinde yordayıcı etkisini inceleyen bir araştırma literatürde mevcut olmasa da bu konuyla dolaylı olarak örtüşen çalışmalar da belirlenmiştir. Örneğin; Tözün (2010), Mendi (2015) ve Erbil vd. (2006) tarafından yürütülen araştırmalarda benlik saygısı ile öğretmen tutumları arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. İlgili çalışmalar genel olarak, demokratik öğretmen tutumunun benlik saygısını yükselttiği; otoriter öğretmen tutumunun ise benlik saygısını düşürdüğü belirlenmiştir. Ayrıca, Dokuayan (2016), Yücel (2013), Erbil vd. (2006), Katıksız (2019) ve Mendi (2015) tarafından yürütülen araştırmalarda ise benlik saygısı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Bu araştırmaların elde ettikleri sonuçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, olumlu ebeveyn tutumlarının benlik saygısını pozitif yönde etkilediği belirlenirken olumsuz ebeveyn tutumlarının ise benlik saygısını negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

III. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve ebeveyn tutumlarının etkisine yönelik yürütülen araştırmanın metodoloji bilgisine değinilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak araştırma açıklanmıştır. Ardından evren tanıtılıp örneklem seçimi detaylı olarak açıklanmıştır. Daha sonra ise araştırma sürecinde veri toplanan ölçme araçları tanıtılmış olup ilgili verilerin analizinde kullanılan istatistiki yöntemlere değinilmiştir.

A. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın konusu, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve ebeveyn tutumlarının etkisinin tespit edilmesidir. Araştırma konusu dikkate alındığında; benlik saygısı, öğretmen tutumu ve ebeveyn tutumunun değişkenlerinin birbirleri ile ilişkisinin değerlendirileceği göze çarpmaktadır. Bu sebeple modelin ilişkisel tarama modeli olmasına karar verilmiştir.

İlişkisel tarama modelinde planlanan araştırmalar; çok sayıda katılımcıya ulaşıp tek seferde toplanan veriler ile bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek ve durum tespiti yapabilmektir (Wellington, 2006). Literatür incelendiğinde, bu modeldeki araştırmaların birçok değişkeni ele aldığı dikkat çekmektedir. Bu bağlamda en sık ele alınan değişkenlerden bazıları; kaygı, güdü, inanç, akademik başarı, depresyon, ilişki doyumu, yalnızlık, beceri, özyeterlik, tutum vb. şeklinde verilebilir (Fraenkel ve Wallen, 2006).

B. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında İstanbul ili Bahçelievler, Bakırköy ve Fatih ilçelerindeki ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerden meydana gelmektedir. Araştırmanın örneklem grubunu ise evren içinden rastlantısal olarak seçilen ve bu çalışmaya katılmak için gönüllü olan 440

ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklem grubunun demografik bilgilerine ait verilere ilişkin frekans ve yüzdeler aşağıda verilmiştir.

Çizelge 1. Çizelge 1 Ortaokul Öğrencilerinin Demografik Dağılımları (n=440)

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Kız	227	51.6
	Erkek	213	48.4
Sınıf Düzeyi	5. Sınıf	183	41.6
	6. Sınıf	158	35.9
	7. Sınıf	69	15.7
	8. Sınıf	30	6.8
Ailenin Ekonomik Düzeyi	Düşük	84	19.1
	Orta	278	63.2
	Yüksek	78	17.7
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	35	8.0
	Ortaokul	134	30.5
	Lise	118	26.8
	Üniversite	153	34.8
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	43	9.8
	Ortaokul	98	22.3
	Lise	137	31.1
Yaşanılan Kişiler	Üniversite	162	36.8
	Anne ve baba	399	90.7
	Sadece anne	25	5.7
	Sadece baba	16	3.6
Toplam		440	100.0

Çizelge 1'e göre, araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin %51.6'sı (27 öğrenci) kız ve %48.4'ü (213 öğrenci) ise erkektir.

Çizelge 1'le göre, araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin %41.6'sı (183 öğrenci) 5. sınıf, %35.9'u (158 öğrenci) 6. sınıf, %15.7'si (69 öğrenci) 7. sınıf ve %6.8'i (30 öğrenci) ise 8. sınıf öğrencisidir.

Çizelge 1'e göre, araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin %19.1'i (84 öğrenci) düşük, %63.2'si (278 öğrenci) orta ve %17.7'si (78 öğrenci) ise yüksek düzeyde ekonomik gelire sahiptir.

Çizelge 1'e göre, araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin %8.0'i (35 öğrenci) ilkokul, %30.5'i (134 öğrenci) ortaokul, %26.8'i (118 öğrenci) lise ve %34.8'i (153 öğrenci) ise üniversite mezunu annelerin çocuklarıdır.

Çizelge 1'e göre, araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin %9.8'i (43 öğrenci) ilkokul, %22.3'ü (98 öğrenci) ortaokul, %31.1'i (137 öğrenci) lise ve %36.8'i (153 öğrenci) ise üniversite mezunu babaların çocuklarıdır.

Çizelge 1'e göre, araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin %90.7'si (399 öğrenci) anne ve baba, %5.7'si (25 öğrenci) sadece anne ve %3.6'sı (16 öğrenci) ise sadece baba ile yaşamaktadır.

C. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri; Kişisel Bilgi Formu, Piers-Harris Çocuklarda Öz-Kavram Ölçeği, Algılanan Öğretmen Davranışları Ölçeği ve Anne-Baba Tutum Ölçeği ile toplanmıştır.

1. Kişisel Bilgi Formu

Bu araştırmada, ortaokul öğrencisi katılımcıların demografik bilgilerine ait veriler, Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Bu form araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup formda yer alan sorular Ek-1'de paylaşımına sunulmuştur.

Kişisel Bilgi Formu'nda katılımcıların cinsiyet, sınıf düzeyi, ailenin ekonomik düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve yaşanan kişiler gibi demografik sorular yer almaktadır.

2. Piers-Harris Çocuklarda Öz-Kavram Ölçeği

Bu araştırmada, ortaokul öğrencisi katılımcıların benlik saygısına ait veriler, Piers-Harris Çocuklarda Öz-Kavram Ölçeği ile toplanmıştır. Bu ölçeğin Öner (1996) tarafından Türkçe uyarlaması yapılmış olup ölçekte yer alan maddeler Ek-2'de paylaşımına sunulmuştur.

Piers-Harris Çocuklarda Öz-Kavramı Ölçeği, 9–16 yaşlar arasındaki gruplara uygulanan ölçek 80 maddeden oluşmaktadır. Ölçek öğrencilerin kendilerine yönelik düşünce, duygu ve tutumlarını değerlendirmeyi amaçlar. Bu ölçek çocuklarda öz kavramı ya da benlik anlayışının gelişimini, boyutlarını, kişilik ve çevre öğeleriyle olan ilişkilerini araştırma ve belirlemede kullanılır. Ölçek mutluluk, kaygı, popülerite, uyum ve davranış, fiziksel görünüm, zihinsel ve okul durumu olmak üzere altı alt boyutu içermektedir. Ölçekte sorulan sorulara evet ya da hayır diye cevap verilmektedir. Yürütülen çalışmada öğrenciler bu ölçeği ortalama 35 dakikada cevaplandırmışlardır. Bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80, en düşük puan ise 0'dır. Yüksek puan olumlu benlik saygısını, düşük puan ise olumsuz benlik saygısını ifade eder.

3. Algılanan Öğretmen Davranışları Ölçeği

Bu araştırmada, ortaokul öğrencisi katılımcıların öğretmen tutumuna ait veriler, Algılanan Öğretmen Davranışları Ölçeği ile toplanmıştır. Bu ölçek Erdoğan (2005) tarafından geliştirilmiş olup ölçekte yer alan maddeler Ek-3'te paylaşımına sunulmuştur.

Algılanan Öğretmen Davranışları Ölçeği ilköğretim birinci kademedeki okuyan öğrencilerin, öğretmenlerinin sınıf içinde ya da sınıf dışında gösterdikleri davranışları nasıl algıladıklarını ortaya koymak amacıyla Erdoğan tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 29 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenirlik çalışması için test-tekrar test (.70), testi yarılama (.79) ve Cronbach Alpha katsayıları (.75) hesaplanmış, elde edilen güvenirlik katsayıları yüksek bulunmuştur. Ölçeğin madde analizi ile belirlenen ortalama ayırt edicilik değeri de $r_{jx}=.38$ olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geçerlilik çalışması için yapılan faktör analizi sonucunda, ölçeğin iki faktörden oluştuğu gözlemlenmiştir (Erdoğan, 2005).

4. Anne-Baba Tutum Ölçeği

Bu araştırmada, ortaokul öğrencisi katılımcıların ebeveyn tutumuna ait veriler, Anne-Baba Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Bu ölçek Yılmaz (2000) tarafından Türkçe uyarlaması yapılmış olup ölçekte yer alan maddeler Ek-4'te paylaşımına sunulmuştur.

Anne-Baba Tutum Ölçeği, 3 faktörden oluşan (kabul/ilgi, kontrol/denetleme ve psikolojik özerklik) bir ölçektir. 4 dereceli Likert Tipi ölçek üzerinde hazırlanmış olan Kabul/ilgi boyutunda ve psikolojik özerklik boyutunda 9 madde ve kontrol/denetleme boyutunda ise ilk iki madde 7 dereceli, diğer maddeler ise 3 dereceli Likert-tipi ölçek üzerinde 8 madde bulunmaktadır. Birinci boyuttaki Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .72, ikinci boyuttaki iç tutarlık katsayısı .76 ve üçüncü boyuttaki iç tutarlık katsayısı .82 olarak tespit edilmiştir. Kabul/ilgi ve kontrol/denetleme boyutlarının kesişmesinden dört 4 anne-baba tutumu ayırt edilmektedir (Yılmaz, 2000).

D. Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde, ortaokul öğrencilerinde elde edilen veriler dijital ortama aktarılmış ve SPSS-25 istatistik programında gerekli kodlamalar yapılmıştır. Yapılan kodlamaların ardından araştırmaya ilişkin betimleyici istatistikler hesap edilmiştir. Bu kapsamda öncelikle, yakın ve uzak mesafe ilişkisi yaşayan katılımcıların demografik verilerine ilişkin frekans ve yüzdeler hesaplanmıştır. Bu hesaplamalarda elde edilen bulgular Evren ve Örneklem başlığında sunulmuştur.

Ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı, öğretmen tutumu ve ebeveyn tutumlarına yönelik veriler incelenmeden önce normallik kontrolleri yapılmıştır. Sosyal bilimlerde yaygınca kullanılan normallik inceleme yöntemi, araştırma verilerine ait çarpıklık ve basıklık değerlerinin incelenmesidir (Yalçıntaş, 2019). Bu değerlerin normal dağılım varsayımını karşılama noktasında dikkate alınan farklı değerler bulunmaktadır.

Büyüköztürk (2010)'ün ifadesi kapsamında -1.00 ile +1.00 arasında yer alan; Tabachnick ve Fidell (2013)'in ifadesi kapsamında -1.50 ile +1.50 arasında yer alan; George ve Mallery (2010)'nin ifadesi kapsamında ise -2.00 ile +2.00 arasında yer alan çarpıklık ve basıklık değerleri normal dağılımı göstermektedir. Ancak ilgili değerlerin bu aralıkta olmaması ise araştırma verilerinin normallik varsayımını karşılayamadığını göstermektedir. Bu kapsamda, araştırma verilerine ait hesap edilen çarpıklık ve basıklık değerleri aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 2. Benlik Saygısı, Öğretmen Tutumu ve Ebeveyn Tutumunun Normallik Kontrolleri

Ölçek	Boyut	Çarpıklık		Basıklık	
		İst.	St. Hata	İst.	St. Hata
Benlik Saygısı	Toplam	-.24	.12	-.59	.23
	Mutluluk	-.11	.12	.10	.23
	Kaygı	.42	.12	-.76	.23
	Popülerite	-.14	.12	-.92	.23
	Davranış	.86	.12	.77	.23
	Fiziksel Görünüm	-.60	.12	-.31	.23
	Zihinsel	.35	.12	-.37	.23
Öğretmen Tutumu	Demokratik	.20	.12	-1.17	.23
	Otoriter	.48	.12	-.83	.23
Ebeveyn Tutumu	Kabul/İlgi	-.30	.12	-.72	.23
	Psikolojik Özerklik	-.15	.12	-1.21	.23
	Denetleme/Kontrol	.91	.12	.04	.23

Çizelge 2'ye göre, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı, öğretmen tutumu ve ebeveyn tutumlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri -2.00 ile +2.00 arasında yer almaktadır. Bu kapsamda, araştırma verilerinin normal dağıldığı kabul edilmiştir. Verileri normal dağılım gösteren araştırmaların analizinde, parametrik yöntemler kullanılmaktadır (Kul, 2014). Bu sebeple araştırmaya parametrik testler ile devam edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı, öğretmen tutumu ve ebeveyn tutumlarına cinsiyete göre incelenirken bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır. Ayrıca, ilgili değişkenlerin sınıf düzeyi, ailenin ekonomik düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve yaşanan lişilere göre incelenmesinde ise tek yönlü anova analizi kullanılmıştır. Anova testinde elde edilen anlamlı sonuçların analizinde, post-hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı, öğretmen tutumu ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Ayrıca, öğretmen tutumlarının benlik saygısını yordama durumu basit doğrusal regresyon analizi; ebeveyn tutumlarının benlik saygısı üzerindeki etkisi ise hiyerarşik regresyon analizi ile incelenmiştir. Araştırmanın amaçları kapsamında yapılan her inceleme, tablolar formatında organize edilerek Bulgular bölümünde sunulmuştur.

IV. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve ebeveyn tutumlarının yordayıcı etkisine yönelik yürütülen araştırmanın bulguları paylaşılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan her analiz çizelgeler formatına getirilmiş olup bu bölümde sunulmuştur. Bu kapsamda öncelikle; öğretmen tutumu ile anne baba tutumunun benlik saygısı üzerindeki yordayıcı etkisine yönelik bulgular paylaşılmıştır. Bu ekseninde, değişkenler arasındaki ilişki pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Ayrıca öğretmen tutumlarının benlik saygısını yordama durumu basit doğrusal regresyon analizi; ebeveyn tutumlarının benlik saygısı üzerindeki etkisi ise hiyerarşik regresyon analizi ile incelenmiştir. Daha sonra ise benlik saygısı, öğretmen tutumu ve ebeveyn tutumlarının demografik değişkenlere yönelik karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. İlgili karşılaştırmalarda ise bağımsız gruplar t testi ve anova analizi bulguları raporlaştırılmış olup bu bölümde sunulmuştur.

A. Benlik Saygısı Üzerinde Öğretmen ve Anne Baba Tutumlarının Yordayıcı Etkisine Ait Bulgular

Araştırmanın ana amaçları kapsamında, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve ebeveyn tutumlarının yordayıcı etkisi değerlendirilmiş olup elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 3. Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Öğretmen Tutumları ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki

	BS	M	K	P	D	FG	Z	DÖT	OÖT	Kİ	PÖ	DK
BS	1											
M	.879**	1										
K	.605**	.416**	1									
P	.908**	.829**	.441**	1								
D	.818**	.803**	.445**	.656**	1							
FG	.929**	.711**	.508**	.810**	.698**	1						
Z	.754**	.500**	.357**	.696**	.339**	.804**	1					
DÖT	.077	.070	.080	.027	.446**	.075	-.369**	1				
OÖT	-.457**	-.406**	-.370**	-.376**	-.448**	-.483**	-.165**	-.324**	1			
Kİ	.511**	.491**	.175**	.436**	.624**	.521**	.176**	.491**	-.554**	1		
PÖ	.619**	.541**	.197**	.542**	.629**	.640**	.402**	.389**	-.519**	.942**	1	
DK	-.676**	-.636**	-.291**	-.568**	-.535**	-.704**	-.530**	.042	.539**	-.655**	-.695**	1

BS: Benlik Saygısı; M: Mutluluk; K: Kaygı; P: Popülarite; D: Davranış; FG: Fiziksel Görünüm; Z: Zihinsel; DÖT: Demokratik Öğretmen Tutumu; OÖT: Otoriter Öğretmen Tutumu; Kİ: Kabul/İlgi; PÖ: Psikolojik Özerklik; DK: Denetleme/Kontrol

Çizelge 3'e göre, ortaokul öğrencilerinin demokratik öğretmen tutumları ile benlik saygısına ait toplam puan ile mutluluk, kaygı, popülerite ve fiziksel görünüm arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Fakat demokratik öğretmen tutumunun davranış boyutu ile pozitif yönde; zihinsel boyutu ile negatif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkisi olduğu tespit edilmiştir [Benlik Saygısı (Toplam): ($r=.077$; $p>.05$); Mutluluk: ($r=.077$; $p>.05$); Kaygı: ($r=.070$; $p>.05$); Popülerite: ($r=.080$; $p>.05$); Davranış: ($r=.027$; $p>.05$); Fiziksel Görünüm: ($r=.446^{**}$; $p<.05$); Zihinsel: ($r=.075$; $p>.05$)].

Çizelge 3'e göre, ortaokul öğrencilerinin otoriter öğretmen tutumları ile benlik saygısına ait toplam puan ile mutluluk, kaygı, popülerite, davranış, fiziksel görünüm ve zihinsel boyutları ile arasında negatif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkisi olduğu tespit edilmiştir [Benlik Saygısı (Toplam): ($r=-.457^{**}$; $p<.05$); Mutluluk: ($r=-.406^{**}$; $p<.05$); Kaygı: ($r=-.370^{**}$; $p<.05$); Popülerite: ($r=-.376^{**}$; $p<.05$); Davranış: ($r=-.483^{**}$; $p<.05$); Fiziksel Görünüm: ($r=.483^{**}$; $p<.05$); Zihinsel: ($r=-.448^{**}$; $p<.05$)].

Çizelge 3'e göre, ortaokul öğrencilerinin kabul/ilgi ebeveyn tutumları ile benlik saygısına ait toplam puan ile mutluluk, kaygı, popülerite, davranış, fiziksel görünüm ve zihinsel boyutları ile arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkisi olduğu tespit edilmiştir [Benlik Saygısı (Toplam): ($r=.511^{**}$; $p<.05$); Mutluluk: ($r=.491^{**}$; $p<.05$); Kaygı: ($r=.175^{**}$; $p<.05$); Popülerite: ($r=.436^{**}$; $p<.05$); Davranış: ($r=.624^{**}$; $p<.05$); Fiziksel Görünüm: ($r=.521^{**}$; $p<.05$); Zihinsel: ($r=.176^{**}$; $p<.05$)].

Çizelge 3'e göre, ortaokul öğrencilerinin psikolojik özerklik ebeveyn tutumları ile benlik saygısına ait toplam puan ile mutluluk, kaygı, popülerite, davranış, fiziksel görünüm ve zihinsel boyutları ile arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişkisi olduğu tespit edilmiştir [Benlik Saygısı (Toplam): ($r=.619^{**}$; $p<.05$); Mutluluk: ($r=.541^{**}$; $p<.05$); Kaygı: ($r=.197^{**}$; $p<.05$); Popülerite: ($r=.542^{**}$; $p<.05$); Davranış: ($r=.629^{**}$; $p<.05$); Fiziksel Görünüm: ($r=.640^{**}$; $p<.05$); Zihinsel: ($r=.402^{**}$; $p<.05$)].

Çizelge 3'e göre, ortaokul öğrencilerinin denetleme/kontrol ebeveyn tutumları ile benlik saygısına ait toplam puan ile mutluluk, kaygı, popülerite, davranış, fiziksel görünüm ve zihinsel boyutları ile arasında negatif yönde ve

anlamli düzeyde iliskisi olduğu tespit edilmiştir [Benlik Saygısı (Toplam): ($r=-.679^{**}$; $p<.05$): Mutluluk: ($r=-.636^{**}$; $p<.05$); Kaygı: ($r=-.291^{**}$; $p<.05$); Popülarite: ($r=-.568^{**}$; $p<.05$); Davranış: ($r=-.535^{**}$; $p<.05$); Fiziksel Görünüm: ($r=-.704^{**}$; $p<.05$); Zihinsel: ($r=-.530^{**}$; $p<.05$)].

Çizelge 4. Ortaokul Öğrencilerinde Demokratik Öğretmen Tutumunun Benlik Saygısına Ait Davranış Boyutu Üzerindeki Etkisi

Bağımsız Değişken	B	S.H.	β	t	p
Sabit	2.42	.59		4.11	.000
Demokratik Öğretmen Tutumu	.13	.01	.45	10.42	.000
R=.45; R ² =.20; ΔR^2 =.20; F=108.56; p=.000					

Çizelge 4'ten hareketle, ortaokul öğrencilerinde demokratik öğretmen tutumunun benlik saygısına ait davranış boyutu üzerindeki etkisine yönelik kurulan modelin anlamli olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu kapsamda, demokratik öğretmen tutumu benlik saygısına ait davranış boyutunu yordamaktadır. Ayrıca, demokratik öğretmen tutumu benlik saygısına ait davranış boyutu varyansının %20'sini açıklamaktadır.

Çizelge 5. Ortaokul Öğrencilerinde Demokratik Öğretmen Tutumunun Benlik Saygısına Ait Zihinsel Boyutu Üzerindeki Etkisi

Bağımsız Değişken	B	S.H.	β	t	p
Sabit	11.4	.54		21.35	.000
	2				
Demokratik Öğretmen Tutumu	-.09	.01	-.37	-8.30	.000
R=.37; R ² =.14; ΔR^2 =.13; F=68.89; p=.000					

Çizelge 5'ten hareketle, ortaokul öğrencilerinde demokratik öğretmen tutumunun benlik saygısına ait zihinsel boyutu üzerindeki etkisine yönelik kurulan modelin anlamli olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu kapsamda, demokratik öğretmen tutumu benlik saygısına ait zihinsel boyutunu yordamaktadır. Ayrıca, demokratik öğretmen tutumu benlik saygısına ait zihinsel boyutu varyansının %14'ünü açıklamaktadır.

Çizelge 6. Ortaokul Öğrencilerinde Otoriter Öğretmen Tutumunun Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisi

Bağımsız Değişken	B	S.H.	β	t	p
Sabit	67.91	2.10		32.41	.000
Otoriter Öğretmen Tutumu	-2.76	.21	-.46	-10.75	.000
R=.46; R ² =.21; ΔR^2 =.21; F=115.51; p=.000					

Çizelge 6'dan hareketle, ortaokul öğrencilerinde otoriter öğretmen tutumunun benlik saygısı üzerindeki etkisine yönelik kurulan modelin anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu kapsamda, otoriter öğretmen tutumu benlik saygısını yordamaktadır. Ayrıca, otoriter öğretmen tutumu benlik saygısı varyansının %21'ini açıklamaktadır.

Çizelge 7. Ortaokul Öğrencilerinde Ebeveyn Tutumunun Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisi

Bağımsız Değişkenler	β	S.H.	t	R^2	ΔR^2	F
Adım 1						
Kabul/İlgi	1.54	.12	12.44**	.26	.26	154.86**
Adım 2						
Kabul/İlgi	-1.94	.32	-5.97**	.43	.43	164.67**
Psikolojik Özerklik	3.15	.28	11.36**			
Adım 3						
Kabul/İlgi	-1.94	.29	-6.67**	.54	.54	174.84**
Psikolojik Özerklik	2.30	.26	8.83**			
Denetleme/Kontrol	-1.19	.11	-10.57**			

Çizelge 7'de ortaokul öğrencilerinde ebeveyn tutumlarının benlik saygısı üzerindeki etkisine ilişkin hiyerarşik regresyon analizi sonuçları paylaşılmıştır. Buna göre, modele 1. adımda girilen kabul/ilgi boyutunun benlik saygısını anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu boyutun modelin %26'sını açıkladığı tespit edilmiştir.

Modelin 2. adımında, kabul/ilgi ve psikolojik özerklik boyutlarının benlik saygısını anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu iki boyutun modelin %43'ünü açıkladığı tespit edilmiştir.

Modelin 3. adımında, kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme/kontrol boyutlarının benlik saygısını anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu üç boyutun modelin %54'ünü açıkladığı tespit edilmiştir.

B. Benlik Saygısına Ait Bulgular

Araştırmanın alt amaçları kapsamında, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı demografik değişkenlere göre karşılaştırılmış olup elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 8. Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Grup	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Benlik Saygısı (Toplam)	Kız	227	47.48	11.96	438	2.55	.01
	Erkek	213	44.57	12.06			
Mutluluk	Kız	227	8.22	2.69	438	3.31	.001
	Erkek	213	7.43	2.31			
Kaygı	Kız	227	7.62	1.77	438	.24	.81
	Erkek	213	7.58	1.63			
Popülarite	Kız	227	8.21	2.44	438	3.65	.000
	Erkek	213	7.40	2.19			
Davranış	Kız	227	8.80	3.39	438	2.87	.004
	Erkek	213	8.03	2.02			
Fiziksel Görünüm	Kız	227	7.74	2.23	438	3.57	.000
	Erkek	213	6.84	3.02			
Zihinsel	Kız	227	6.89	1.69	438	-1.66	.10
	Erkek	213	7.28	3.10			

Çizelge 8'den hareketle, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı cinsiyete göre karşılaştırıldığında; toplam puan ile mutluluk, popülarite, davranış ve fiziksel görünüm boyutlarında kız öğrencilerin puanı erkek öğrencilerin puanından anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir ($p<.05$). Fakat kaygı ve zihinsel boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>.05$).

Çizelge 9. Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Boyut	Sınıf Düzeyi	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Benlik Saygısı (Toplam)	5. Sınıf	183	45.31	12.33	.81	.49	
	6. Sınıf	158	46.49	11.92			
	7. Sınıf	69	45.97	11.03			
	8. Sınıf	30	48.77	13.79			
	Total	440	46.07	12.08			
Mutluluk	5. Sınıf	183	7.67	2.56	1.18	.32	
	6. Sınıf	158	7.81	2.54			
	7. Sınıf	69	8.09	2.15			
	8. Sınıf	30	8.50	3.17			
	Total	440	7.84	2.54			
Kaygı	5. Sınıf	183	7.50	1.64	.78	.50	
	6. Sınıf	158	7.73	1.70			
	7. Sınıf	69	7.48	1.75			
	8. Sınıf	30	7.80	1.97			
	Total	440	7.60	1.70			

Çizelge 9. (devamı) Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Boyut	Sınıf Düzeyi	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Popülarite	5. Sınıf	183	7.67	2.43	.62	.60	
	6. Sınıf	158	7.86	2.27			
	7. Sınıf	69	7.94	2.32			
	8. Sınıf	30	8.23	2.49			
	Total	440	7.82	2.36			
Davranış	5. Sınıf	183	8.39	2.86	1.65	.18	
	6. Sınıf	158	8.25	2.69			
	7. Sınıf	69	8.45	2.61			
	8. Sınıf	30	9.50	3.71			
	Total	440	8.43	2.84			
Fiziksel Görünüm	5. Sınıf	183	7.14	2.75	.89	.45	
	6. Sınıf	158	7.50	2.62			
	7. Sınıf	69	7.12	2.55			
	8. Sınıf	30	7.73	2.85			
	Total	440	7.30	2.68			
Zihinsel	5. Sınıf	183	6.94	2.49	.89	.45	
	6. Sınıf	158	7.34	2.57			
	7. Sınıf	69	6.90	2.30			
	8. Sınıf	30	7.00	2.38			
	Total	440	7.08	2.48			

Çizelge 9'dan hareketle, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı sınıf düzeyine göre karşılaştırıldığında; toplam puan ile mutluluk, kaygı, popülarite, davranış, fiziksel görünüm ve zihinsel boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>.05$).

Çizelge 10. Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Ailenin Ekonomik Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Boyut	Ekonomik Düzey	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Benlik Saygısı (Toplam)	Düşük	84	38.44	14.15	34.45	.000	3>1,2 2>1
	Orta	278	46.42	10.77			
	Yüksek	78	53.06	9.25			
	Total	440	46.07	12.08			
Mutluluk	Düşük	84	5.86	2.98	40.42	.000	3>1,2 2>1
	Orta	278	8.14	2.13			
	Yüksek	78	8.90	2.29			
	Total	440	7.84	2.54			
Kaygı	Düşük	84	7.39	1.61	1.79	.24	
	Orta	278	7.26	1.66			
	Yüksek	78	7.06	1.09			
	Total	440	7.21	1.70			
Popülerite	Düşük	84	6.90	2.82	11.53	.000	3>1,2 2>1
	Orta	278	7.87	2.26			
	Yüksek	78	8.63	1.77			
	Total	440	7.82	2.36			
Davranış	Düşük	84	6.38	2.41	41.86	.000	3>1,2 2>1
	Orta	278	8.58	2.38			
	Yüksek	78	10.06	3.42			
	Total	440	8.43	2.84			
Fiziksel Görünüm	Düşük	84	5.82	3.42	26.09	.000	3>1,2 2>1
	Orta	278	7.36	2.44			
	Yüksek	78	8.69	1.59			
	Total	440	7.30	2.68			
Zihinsel	Düşük	84	6.08	2.92	10.09	.000	2,3>1
	Orta	278	7.20	2.33			
	Yüksek	78	7.72	2.19			
	Total	440	7.08	2.48			

Çizelge 10'dan hareketle, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı ailenin ekonomik düzeyine göre karşılaştırıldığında; toplam puan ile mutluluk, popülerite, davranış, fiziksel görünüm ve zihinsel boyutlarında gruplar arasında anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir ($p<.05$). Fakat kaygı boyutunda ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>.05$).

Ortaokul öğrencilerinin benlik saygısında ailenin ekonomik gelirine göre oluşan farklar incelendiğinde; toplam puan ile mutluluk, popülerite, davranış ve fiziksel görünüm boyutlarında ailesinin ekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin ailesinin ekonomik düzeyi düşük ve orta olan öğrencilerden; ailesinin ekonomik düzeyi orta olan öğrencilerin ise ailesinin ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı belirlenmiştir.

Ayrıca, zihinsel boyutunda ise ailesinin ekonomik düzeyi orta ve yüksek olan öğrencilerin ailesinin ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı tespit edilmiştir.

Çizelge 11. Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Boyut	Anne Eğitim	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark	
Benlik Saygısı (Toplam)	İlkokul	35	37.03	5.08	92.2	.000	3,4>1,2	
	Ortaokul	134	37.10	11.1	3			
	Lise	118	55.28	5.96				
	Üniversite	153	48.90	1.74				
	Total	440	46.07	12.0				
Mutluluk	İlkokul	35	7.49	1.93	61.8	.000	3,4>1,2	
	Ortaokul	134	5.82	2.53	1			1>2
	Lise	118	8.91	1.26				
	Üniversite	153	8.87	2.34				
	Total	440	7.84	2.54				
Kaygı	İlkokul	35	6.97	.51	36.7	.000	3,4>1,2	
	Ortaokul	134	6.56	1.58	6			
	Lise	118	8.18	1.44				
	Üniversite	153	8.22	1.68				
	Total	440	7.60	1.70				
Popülerite	İlkokul	35	5.77	2.06	51.5	.000	3,4>1,2	
	Ortaokul	134	6.60	2.54	3			
	Lise	118	9.34	1.81				
	Üniversite	153	8.18	1.65				
	Total	440	7.82	2.36				
Davranış	İlkokul	35	6.94	.64	95.7	.000	3,4>1,2	
	Ortaokul	134	6.00	1.68	9			
	Lise	118	10.07	1.39				
	Üniversite	153	9.62	3.15				
	Total	440	8.43	2.84				
Fiziksel Görünüm	İlkokul	35	4.91	.70	74.9	.000	3,4>1,2	
	Ortaokul	134	5.85	2.70	2			
	Lise	118	9.53	1.17				
	Üniversite	153	7.41	2.48				
	Total	440	7.30	2.68				
Zihinsel	İlkokul	35	4.94	.54	65.7	.000	3>1,2,4 2,4>1	
	Ortaokul	134	6.26	2.34	4			
	Lise	118	9.25	2.61				
	Üniversite	153	6.61	1.46				
	Total	440	7.08	2.48				

Çizelge 11'den hareketle, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı anne eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında; toplam puan ile mutluluk, kaygı popülerite,

davranış, fiziksel görünüm ve zihinsel boyutlarında gruplar arasında anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir ($p<.05$).

Ortaokul öğrencilerinin benlik saygısında anne eğitim durumuna göre oluşan farklar incelendiğinde; toplam puan ile kaygı, popülerite, davranış ve fiziksel görünüm boyutlarında annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin annesi ilkokul ve ortaokuldan mezun olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Ayrıca, mutluluk boyutunda annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin annesi ilkokul ve ortaokuldan mezun olan öğrencilerden; annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin ise annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Son olarak, zihinsel boyutunda annesi lise mezunu olan öğrencilerin annesi ilkokul, ortaokul ve üniversiteden mezun olan öğrencilerden; annesi ortaokul ve üniversite mezunu olan öğrencilerin ise annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı belirlenmiştir.

Çizelge 12. Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Boyut	Baba Eğitim	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Benlik Saygısı (Toplam)	İlkokul	43	44.81	10.37	1.01	.39	
	Ortaokul	98	44.56	10.02			
	Lise	137	46.52	12.64			
	Üniversite	162	46.94	13.11			
	Total	440	46.07	12.08			
Mutluluk	İlkokul	43	7.95	1.60	.11	.96	
	Ortaokul	98	7.80	1.84			
	Lise	137	7.91	2.68			
	Üniversite	162	7.78	2.98			
	Total	440	7.84	2.54			
Kaygı	İlkokul	43	7.33	1.49	1.59	.19	
	Ortaokul	98	7.38	2.00			
	Lise	137	7.64	1.62			
	Üniversite	162	7.78	1.61			
	Total	440	7.60	1.70			
Popülerite	İlkokul	43	7.49	2.59	.92	.43	
	Ortaokul	98	7.58	2.03			
	Lise	137	7.91	2.43			
	Üniversite	162	7.98	2.41			
	Total	440	7.82	2.36			

Çizelge 12. (devamı) Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Boyut	Baba Eğitim	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Davranış	İlkokul	43	7.98	1.70	1.09	.36	
	Ortaokul	98	8.12	2.14			
	Lise	137	8.64	3.04			
	Üniversite	162	8.55	3.23			
	Total	440	8.43	2.84			
Fiziksel Görünüm	İlkokul	43	7.07	2.55	.72	.54	
	Ortaokul	98	7.03	2.38			
	Lise	137	7.36	2.80			
	Üniversite	162	7.49	2.78			
	Total	440	7.30	2.68			
Zihinsel	İlkokul	43	7.00	2.57	1.73	.16	
	Ortaokul	98	6.65	1.67			
	Lise	137	7.07	2.70			
	Üniversite	162	7.37	2.65			
	Total	440	7.08	2.48			

Çizelge 12'den hareketle, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı baba eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında; toplam puan ile mutluluk, kaygı, popülerite, davranış, fiziksel görünüm ve zihinsel boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>.05$).

Çizelge 13. Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Yaşanılan Kişilere Göre Karşılaştırılması

Boyut	Yaş. Kişiler	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Benlik Saygısı (Toplam)	Anne ve baba	399	46.05	11.93	.31	.74	
	Sadece anne	25	45.12	13.93			
	Sadece baba	16	48.13	13.52			
	Total	440	46.07	12.08			
Mutluluk	Anne ve baba	399	7.82	2.52	.37	.69	
	Sadece anne	25	7.76	2.77			
	Sadece baba	16	8.38	2.80			
	Total	440	7.84	2.54			
Kaygı	Anne ve baba	399	7.62	1.67	.52	.59	
	Sadece anne	25	7.28	1.95			
	Sadece baba	16	7.75	2.08			
	Total	440	7.60	1.70			
Popülerite	Anne ve baba	399	7.79	2.33	.97	.38	
	Sadece anne	25	7.80	2.57			
	Sadece baba	16	8.63	2.55			
	Total	440	7.82	2.36			

Çizelge 13. (devamı) Ortaokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Yaşanılan Kişilere Göre Karşılaştırılması

Boyut	Yaş. Kişiler	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Davranış	Anne ve baba	399	8.42	2.82	.77	.47	
	Sadece anne	25	8.08	2.64			
	Sadece baba	16	9.19	3.41			
	Total	440	8.43	2.84			
Fiziksel Görünüm	Anne ve baba	399	7.32	2.62	.14	.87	
	Sadece anne	25	7.04	3.22			
	Sadece baba	16	7.25	3.28			
	Total	440	7.30	2.68			
Zihinsel	Anne ve baba	399	7.08	2.46	.04	.96	
	Sadece anne	25	7.16	2.73			
	Sadece baba	16	6.94	2.72			
	Total	440	7.08	2.48			

Çizelge 13'ten hareketle, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı yaşanan kişilere göre karşılaştırıldığında; toplam puan ile mutluluk, kaygı, popülerite, davranış, fiziksel görünüm ve zihinsel boyutlarında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>.05$).

C. Öğretmen Tutumlarına Ait Bulgular

Araştırmanın alt amaçları kapsamında, ortaokul öğrencilerinin öğretmen tutumları demografik değişkenlere göre karşılaştırılmış olup elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 14. Ortaokul Öğrencilerinde Öğretmen Tutumlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Grup	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Demokratik	Kız	227	48.45	9.88	438	5.49	.000
	Erkek	213	43.54	8.83			
Otoriter	Kız	227	8.31	1.59	438	-	.000
	Erkek	213	10.97	2.41			

Çizelge 14'ten hareketle, ortaokul öğrencilerinin öğretmen tutumları cinsiyete göre karşılaştırıldığında; demokratik öğretmen tutumunda kız öğrenciler; otoriter öğretmen tutumunda ise erkek öğrenciler lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<.05$).

Çizelge 15. Ortaokul Öğrencilerinde Öğretmen Tutumlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Boyut	Sınıf Düzeyi	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Demokratik	5. Sınıf	183	46.52	9.48	1.94	.12	
	6. Sınıf	158	45.25	9.78			
	7. Sınıf	69	45.25	9.59			
	8. Sınıf	30	49.50	10.2			
	Total	440	46.07	9.69			
Otoriter	5. Sınıf	183	9.69	2.50	.39	.76	
	6. Sınıf	158	9.51	2.28			
	7. Sınıf	69	9.70	2.58			
	8. Sınıf	30	9.27	2.39			
	Total	440	9.60	2.43			

Çizelge 15'ten hareketle, ortaokul öğrencilerinin öğretmen tutumları sınıf düzeyine göre karşılaştırıldığında; demokratik ve otoriter öğretmen tutumlarında gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>.05$).

Çizelge 16. Ortaokul Öğrencilerinde Öğretmen Tutumlarının Ailenin Ekonomik Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Boyut	Ekon. Düzey	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Demokratik	Düşük	84	44.44	8.92	1.77	.17	
	Orta	278	46.24	8.79			
	Yüksek	78	47.21	12.9			
	Total	440	46.07	9.69			
Otoriter	Düşük	84	9.89	1.71	2.51	.08	
	Orta	278	9.65	2.48			
	Yüksek	78	9.08	2.81			
	Total	440	9.60	2.43			

Çizelge 16'dan hareketle, ortaokul öğrencilerinin öğretmen tutumları ailenin ekonomik düzeyine göre karşılaştırıldığında; demokratik ve otoriter öğretmen tutumlarında gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>.05$).

Çizelge 17. Ortaokul Öğrencilerinde Öğretmen Tutumlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Boyut	Anne Eğitim	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Demokratik	İlkokul	35	38.03	4.25	14.8 0	.000	2,3,4>1
	Ortaokul	134	44.27	8.09			
	Lise	118	47.29	11.5			
	Üniversite	153	48.55	9.09			
	Total	440	46.07	9.69			
Otoriter	İlkokul	35	9.14	.69	14.2 3	.000	1>2,3,4
	Ortaokul	134	7.75	1.29			
	Lise	118	7.78	2.54			
	Üniversite	153	7.88	2.99			
	Total	440	7.96	2.43			

Çizelge 17'den hareketle, ortaokul öğrencilerinin öğretmen tutumları anne eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında; demokratik ve otoriter öğretmen tutumlarında gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<.05$).

Ortaokul öğrencilerinin öğretmen tutumlarında anne eğitim durumuna göre oluşan farklar incelendiğinde; demokratik öğretmen tutumunda annesi ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin annesi ilkokul mezunu olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, otoriter öğretmen tutumunda ise annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin annesi ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı tespit edilmiştir.

Çizelge 18. Ortaokul Öğrencilerinde Öğretmen Tutumlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Boyut	Baba Eğitim	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Demokratik	İlkokul	43	38.88	7.90	9.61	.000	2,3,4>1
	Ortaokul	98	47.67	8.42			
	Lise	137	46.75	10.0			
	Üniversite	162	46.43	9.77			
	Total	440	46.07	9.69			
Otoriter	İlkokul	43	8.02	1.73	2.19	.09	
	Ortaokul	98	9.06	2.54			
	Lise	137	9.49	2.60			
	Üniversite	162	9.83	2.20			
	Total	440	9.60	2.43			

Çizelge 18’den hareketle, ortaokul öğrencilerinin öğretmen tutumları baba eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında; demokratik öğretmen tutumlarında gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<.05$). Fakat otoriter öğretmen tutumlarında ise baba eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>.05$).

Ortaokul öğrencilerinin öğretmen tutumlarında baba eğitim durumuna göre oluşan farklar incelendiğinde; demokratik öğretmen tutumunda babası ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin babası ilkokul mezunu olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı tespit edilmiştir.

Çizelge 19. Ortaokul Öğrencilerinde Öğretmen Tutumlarının Yaşanılan Kişilere Göre Karşılaştırılması

Boyut	Yaş. Kişiler	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Demokratik	Anne ve baba	399	45.96	9.90	.64	.53	
	Sadece anne	25	46.16	7.09			
	Sadece baba	16	48.75	7.76			
	Total	440	46.07	9.69			
Otoriter	Anne ve baba	399	9.59	2.40	.10	.90	
	Sadece anne	25	9.80	2.42			
	Sadece baba	16	9.50	3.08			
	Total	440	9.60	2.43			

Çizelge 19’dan hareketle, ortaokul öğrencilerinin öğretmen tutumları yaşanılan kişilere göre karşılaştırıldığında; demokratik ve otoriter öğretmen tutumlarında gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>.05$).

D. Ebeveyn Tutumlarına Ait Bulgular

Araştırmanın alt amaçları kapsamında, ortaokul öğrencilerinin ebeveyn tutumları demografik değişkenlere göre karşılaştırılmış olup elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 20. Ortaokul Öğrencilerinde Ebeveyn Tutumlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Boyut	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Kabul/İlgi	Kız	227	30.63	3.32	438	10.73	.000
Psikolojik Özerklik	Erkek	213	26.97	3.84			
	Kız	227	29.42	4.34	438	8.92	.000
Denetleme/Kontrol	Erkek	213	25.73	4.33			
	Kız	227	18.27	3.43	438	-9.45	.000
	Erkek	213	22.25	5.27			

Çizelge 20'den hareketle, ortaokul öğrencilerinin ebeveyn tutumları cinsiyete göre karşılaştırıldığında; kabul/ilgi ve psikolojik özerklik boyutlarında kız öğrenciler; denetleme/kontrol boyutunda ise erkek öğrenciler lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<.05$).

Çizelge 21. Ortaokul Öğrencilerinde Ebeveyn Tutumlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Boyut	Sınıf Düzeyi	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Kabul/İlgi	5. Sınıf	183	28.83	4.05	1.35	.26	
	6. Sınıf	158	28.68	3.92			
	7. Sınıf	69	28.75	4.07			
	8. Sınıf	30	30.27	4.13			
	Total	440	28.86	4.02			
Psikolojik Özerklik	5. Sınıf	183	27.51	4.80	1.51	.21	
	6. Sınıf	158	27.65	4.47			
	7. Sınıf	69	27.19	4.94			
	8. Sınıf	30	29.30	4.69			
	Total	440	27.63	4.71			
Denetleme/Kontrol	5. Sınıf	183	20.38	5.03	.22	.88	
	6. Sınıf	158	20.18	4.67			
	7. Sınıf	69	19.91	4.65			
	8. Sınıf	30	19.83	5.18			
	Total	440	20.20	4.84			

Çizelge 21'den hareketle, ortaokul öğrencilerinin ebeveyn tutumları sınıf düzeyine göre karşılaştırıldığında; kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme/kontrol boyutlarında gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>.05$).

Çizelge 22. Ortaokul Öğrencilerinde Ebeveyn Tutumlarının Ailenin Ekonomik Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Boyut	Ekon. Düzey	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Kabul/İlgi	Düşük	84	27.93	2.86	3.30	.04	2>1
	Orta	278	29.19	3.82			
	Yüksek	78	28.69	5.41			
	Total	440	28.86	4.02			
Psikolojik Özerklik	Düşük	84	25.95	3.55	6.99	.001	2,3>1
	Orta	278	27.95	4.74			
	Yüksek	78	28.32	5.27			
	Total	440	27.63	4.71			
Denetleme/Kontrol	Düşük	84	23.52	5.86	27.6	.000	1>2,3
	Orta	278	19.50	4.69			
	Yüksek	78	19.12	1.49			
	Total	440	20.20	4.84			

Çizelge 22'den hareketle, ortaokul öğrencilerinin ebeveyn tutumları ailenin ekonomik düzeyine göre karşılaştırıldığında; kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme/kontrol boyutlarında gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<.05$).

Ortaokul öğrencilerinin ebeveyn tutumlarında ailenin ekonomik düzeyine göre oluşan farklar incelendiğinde; kabul/ilgi boyutunda ailesinin ekonomik düzeyi orta olan öğrencilerin ailesinin ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Ek olarak, psikolojik özerklik boyutunda ailesinin ekonomik düzeyi orta ve yüksek olan öğrencilerin ailesinin ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Son olarak, denetleme/kontrol boyutunda ailesinin ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin ailesinin ekonomik düzeyi orta ve yüksek olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı belirlenmiştir.

Çizelge 23. Ortaokul Öğrencilerinde Ebeveyn Tutumlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Boyut	Anne Eğitim	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Kabul/İlgi	İlkokul	35	25.06	0.34	14.0	.000	2,3,4>1
	Ortaokul	134	29.16	2.72			
	Lise	118	29.80	4.62			
	Üniversite	153	28.75	4.42			
	Total	440	28.86	4.02			
Psikolojik Özerklik	İlkokul	35	21.20	1.02	33.1	.000	2,3,4>1
	Ortaokul	134	27.99	3.57			
	Lise	118	29.32	3.67			
	Üniversite	153	27.49	5.51			
	Total	440	27.63	4.71			
Denetleme/Kontrol	İlkokul	35	19.57	2.46	29.3	.000	2>1,3,4
	Ortaokul	134	22.23	5.38			
	Lise	118	17.17	3.47			
	Üniversite	153	20.90	4.51			
	Total	440	20.20	4.84			

Çizelge 23'ten hareketle, ortaokul öğrencilerinin ebeveyn tutumları anne eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında; kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme/kontrol boyutlarında gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<.05$).

Ortaokul öğrencilerinin ebeveyn tutumlarında anne eğitim durumuna göre oluşan farklar incelendiğinde; kabul/ilgi ve psikolojik özerklik boyutlarında annesi ortaokul, lise ve üniversite mezunu orta olan öğrencilerin annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Son olarak, denetleme/kontrol boyutunda annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin annesi ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı belirlenmiştir.

Çizelge 24. Ortaokul Öğrencilerinde Ebeveyn Tutumlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Boyut	Baba Eğitim	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Kabul/İlgi	İlkokul	43	27.35	3.07	3.57	.01	2,3,4>1
	Ortaokul	98	29.37	3.48			
	Lise	137	28.49	4.35			
	Üniversite	162	29.27	4.15			
	Total	440	28.86	4.02			
Psikolojik Özerklik	İlkokul	43	24.91	4.24	6.49	.000	2,3,4>1
	Ortaokul	98	28.27	4.53			
	Lise	137	27.39	5.05			
	Üniversite	162	28.18	4.38			
	Total	440	27.63	4.71			
Denetleme/Kontrol	İlkokul	43	19.72	2.99	.31	.89	
	Ortaokul	98	20.17	4.69			
	Lise	137	20.08	5.05			
	Üniversite	162	20.44	5.16			
	Total	440	20.20	4.84			

Çizelge 24'ten hareketle, ortaokul öğrencilerinin ebeveyn tutumları baba eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında; kabul/ilgi ve psikolojik özerklik boyutlarında gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<.05$). Fakat denetleme/kontrol boyutunda baba eğitim durumuna göre anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>.05$).

Ortaokul öğrencilerinin ebeveyn tutumlarında baba eğitim durumuna göre oluşan farklar incelendiğinde; kabul/ilgi ve psikolojik özerklik boyutlarında babası ortaokul, lise ve üniversite mezunu orta olan öğrencilerin babası ilkokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı belirlenmiştir.

Çizelge 25. Ortaokul Öğrencilerinde Ebeveyn Tutumlarının Yaşanılan Kişilere Göre Karşılaştırılması

Boyut	Yaş. Kişiler	n	\bar{x}	ss	F	p	Fark
Kabul/İlgi	Anne ve baba	399	28.82	4.03	.25	.78	
	Sadece anne	25	29.36	3.68			
	Sadece baba	16	29.13	4.29			
	Total	440	28.86	4.02			
Psikolojik Özerklik	Anne ve baba	399	27.57	4.64	.46	.63	
	Sadece anne	25	28.48	5.05			
	Sadece baba	16	27.88	5.81			
	Total	440	27.63	4.71			
Denetleme/Kontrol	Anne ve baba	399	20.18	4.73	.06	.94	
	Sadece anne	25	20.20	5.90			
	Sadece baba	16	20.63	6.01			
	Total	440	20.20	4.84			

Çizelge 25'ten hareketle, ortaokul öğrencilerinin ebeveyn tutumları yaşanılan kişilere göre karşılaştırıldığında; kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme/kontrol boyutlarında gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>.05$).

V.TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve ebeveyn tutumlarının yordayıcı etkisine yönelik yürütülen araştırmanın tartışması yapılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen her sonuç, literatürde yer alan araştırmalarla bağ kurularak tartışılmıştır.

A. Birinci Hipotezin Test Edilmesine Ait Sonuçların Tartışılması

Araştırmanın birinci hipotezi kapsamında, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen tutumlarının yordayıcı etkisi test edilmiştir. Araştırma bulguları bir bütün olarak yorumlandığında, ortaokul öğrencilerinde benlik saygısının otoriter öğretmen tutumuyla negatif yönlü anlamlı ilişkisi olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca, benlik saygısının demokratik öğretmen tutumuyla arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Öğretmen tutumunun benlik saygısı üzerindeki yordayıcı etkisi test edildiğinde ise otoriter öğretmen tutumunun benlik saygısı üzerinde yordayıcı etkisi olduğu belirlenirken demokratik öğretmen tutumunun ise benlik saygısına ait davranış ve zihinsel boyutları üzerinde yordayıcı etkisi belirlenmiştir. Bu sonuçlardan hareketle, otoriter öğretmen tutumunun benlik saygısı ile ilişkili bir değişken olduğu; ancak demokratik öğretmen tutumunun ise davranış ve zihinsel boyutlarıyla anlamlı bir ilişkisinin olduğu söylenebilir. Otoriter öğretmen tutumu ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin negatif yönlü olması, her iki değişken arasında ters orantı olduğunu göstermektedir. Örneğin; ortaokul öğrencilerinin otoriter öğretmen tutumu yükselirse benlik saygısı azalmakta; otoriter öğretmen tutumu azalırca benlik saygısı yükselmektedir. Bu kapsamda, benlik saygısının otoriter öğretmen tutumundan olumsuz olarak etkilendiğini söylemek mümkündür. Dolayısıyla, öğretmenlerin özellikle ilkökul ve ortaokul gibi eğitim kademesinin ilk yıllarında otoriter davranmamaları gerekmektedir. Çünkü okula ilişkin tutumun geliştirildiği bu yıllarda otoriter öğretmen tutumu ile karşılan öğrencilerin benlik saygısı bu tutum karşısında zedelenmektedir. Ayrıca, demokratik öğretmen tutumunun

davranış ve zihinsel boyutu üzerinde etkili olmasının sebebi oluşturulan olumlu sınıf ortamı olabilir. Demokratik şekilde yönetilen bir sınıfın öğrencilerin davranışlarına etki etmesi muhtemeldir. Çünkü, demokratik tutuma sahip öğretmenini örnek alan öğrencilerin davranışlarında da olumlu yönde değişimler gözlenir (Izgar, 2013). Ayrıca, öğretmenin demokratik tutumu ile öğrencilerin olumlu davranışları entegre olduğunda, sınıf içi etkinlikler daha eğlenceli gelir ve bu durum da hem öğretim bakımından hem de zihinsel bakımdan öğrencilerin seviyesini yükseltir.

İlgili literatür incelendiğinde, doğrudan ortaokul öğrencilerinde öğretmen tutumlarının benlik saygısı üzerinde yordayıcı etkisine yönelik yürütülen bir araştırma olmadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda, ortaokul öğrencilerinde öğretmen tutumlarının benlik saygısı üzerinde yordayıcı etkisini ortaya koyma bakımından literatürdeki çalışmaların yetersiz olduğu söylenebilir. Bu araştırma da bu yönde elde ettiği sonuçlar ile ilgili boşlukları doldurmayı amaçlamaktadır. Her ne kadar doğrudan ortaokul öğrencilerinde öğretmen tutumlarının benlik saygısı üzerinde yordayıcı etkisini inceleyen bir araştırma literatürde mevcut olmasa da bu konuyla dolaylı olarak örtüşen çalışmalar da belirlenmiştir. Örneğin; Tözün (2010) tarafından yürütülen çalışmada, benlik saygısının gelişiminde öğretmen tutumlarının etkisinin göz ardı edildiği ifade edilmiş olup benlik saygısının gelişimi adına öğretmen tutumlarının anne baba tutumları kadar üzerinde durulması gereken bir değişken olduğu anlatılmıştır. Ayrıca, Mendi (2015)'nin araştırmasında da hem bu çalışma ile hem de Tözün (2010)'ün araştırması ile örtüşen sonuçlar elde edilmiştir. Mendi (2015)'ye göre, öğrencilerin gün boyunca davranışları maruz kaldıkları ve onları rol model olarak aldıkları kişilerin başında öğretmenler yer almaktadır. Dolayısıyla, öğretmen davranışlarının öğrencilerin duygu, düşünce ve hatta benlik saygısı üzerinde yadsınamaz bir yeri bulunmaktadır (Mendi, 2015). İlgili çalışmada, her ne kadar benlik saygısı ve öğretmen tutumu arasındaki ilişki değerlendirilmiş olsa da, Mendi (2015) tarafından yürütülen araştırmanın lise öğrencileri özelinde yürütülmesi, bu çalışma ile ilgili araştırmayı ayırıştırılmaktadır. Fakat Erbil vd. (2006) tarafından lise öğrencileri katılımıyla yürütülen çalışmada da benzer sonuçların ifade edilmesi, öğretmen tutumlarının benlik saygısı üzerindeki yordayıcı etkisinin önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca, Izgar (2013)'in

araştırmasında demokratik öğretmen tutumunun öğrencileri bilişsel ve davranışsal açıdan etkilediği ifade edilmiştir. Nitekim, Erbay ve Ömeroğlu (2013) tarafından yapılan çalışmada da bu doğrultuda görüşlere yer verilmiştir. Bu görüşlerden hareketle, demokratik öğretmen tutumunun benlik saygısına ait davranış ve zihinsel boyutu üzerindeki etkisine yönelik elde edilen sonucun literatür ile uyumlu olduğu söylenebilir. Tözün (2010), Mendi (2015), Erbil vd. (2006), Izgar (2013) ve Erbay ve Ömeroğlu (2013) tarafından yürütülen araştırmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, araştırmanın benlik saygısı üzerinde öğretmen tutumlarının etkisine yönelik elde ettiği sonuçların literatür ile paralel olduğu söylenebilir.

B. İkinci Hipotezin Test Edilmesine Ait Sonuçların Tartışılması

Araştırmanın ikinci hipotezi kapsamında, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde ebeveyn tutumlarının yordayıcı etkisi test edilmiştir. Araştırma bulguları bir bütün olarak yorumlandığında, ortaokul öğrencilerinde benlik saygısının denetleme/kontrol ebeveyn tutumuyla negatif yönlü; kabul/ilgi ve psikolojik özerklik ebeveyn tutumuyla ise de pozitif yönlü anlamlı ilişkisi bulunmuştur. Ayrıca, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde ebeveyn tutumlarının yordayıcı etkisi incelendiğinde, kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme/kontrol ebeveyn tutumlarının benlik saygısı üzerinde yordayıcı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle, ebeveyn tutumlarının benlik saygısı ile ilişkili bir değişken olduğu söylenebilir. Bu noktada, denetleme/kontrol ebeveyn tutumu ortaokul öğrencilerinin benlik saygısını olumsuz olarak etkilerken kabul/ilgi ve psikolojik özerklik ebeveyn tutumları ise benlik saygısı üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Bu sonucun sebebi, denetleme/kontrol mekanizmasının ortaokul öğrencilerini suçlu ve yetersiz hissetmesinden kaynaklanıyor olabilir. Bu hisse bağlı olarak da benlik saygısı zedelenebilir. Ayrıca, kabul/ilgi ve psikolojik özerklik ebeveyn tutumlarının ortaokul öğrencilerinde yapıcı etki ettiği düşünülürse, ilgili tutumların benlik saygısı üzerindeki olumlu etkisi daha net anlaşılmış olur.

İlgili literatür incelendiğinde, ebeveyn tutumları ile benlik saygısını ortak bir zeminde buluşturan pek çok çalışma olduğu sonucuna varılmıştır. Örneğin; Dokuyan (2016) tarafından lise öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen

araştırmada, benlik saygısı ebeveyn tutumları arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Dokuyan (2016)'ın araştırması ile bu çalışmanın ortak noktası, olumlu ebeveyn tutumlarının benlik saygısı ile pozitif yönlü ilişkisinin tespit edilmesi olmuştur. Nitekim bu araştırmada, kabul/ilgi ve psikolojik özerklik ebeveyn tutumlarının benlik saygısı ile pozitif yönlü ilişkisi ve yordayıcı etkisinin tespit edilmesi, Dokuyan (2016) tarafından yürütülen araştırmayı desteklemektedir. Ayrıca, Yücel (2013) tarafından yürütülen araştırmada da hem bu çalışmanın hem de Dokuyan (2016)'ın araştırmasına ait sonuçların desteklendiği belirlenmiştir. Ek olarak, Erbil vd. (2006) tarafından yürütülen araştırmada da olumlu ebeveyn tutumlarının çocuklar ve ergenlerde benlik saygısını yükseltici etkiye sahip olacağı ifade edilmiştir. Katıksız (2019) tarafından yürütülen araştırmada da çalışan ebeveynler ile çalışmayan ebeveynlerin çocuklarına ilişkin davranışlarında farklılık olduğu belirtilmiştir. Bu farklılığın çocukların ebeveyn tutumları kadar benlik saygısını da etkilediği ifade edilmiştir. Bu kapsamda, ebeveynlerin çocuklarına anlayışla yaklaşmaları ve benlik saygılarını yükseltici nitelikte davranışlar sergilemelerinin önemi vurgulanmıştır (Katıksız, 2019). Ayrıca, Mendi (2015)'nin araştırmasında da mükemmeliyetçi veya baskıcı anne baba tutumlarının çocukların benlik saygılarını düşürdüğü ifade edilmiştir. Dokuyan (2016), Yücel (2013), Erbil vd. (2006), Katıksız (2019) ve Mendi (2015) tarafından yürütülen araştırmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde; araştırma sonuçlarının literatür ile uyumlu olduğu sonucuna varılmıştır.

C. Üçüncü Hipotezin Test Edilmesine Ait Sonuçların Tartışılması

Araştırmanın üçüncü hipotezi kapsamında, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı düzeyinde demografik değişkenler kapsamında meydana gelen anlamlı farklılaşmalar incelenmiştir. İlgili bulgular yorumlandığında; benlik saygısının sınıf düzeyi, baba eğitim durumu ve yaşanan kişilere göre anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir. Buna göre, farklı sınıf düzeylerinde öğrenim gören, babaları farklı eğitim kademelerinden mezun olan ve farklı kişilerle yaşayan ortaokul öğrencilerinin benlik saygılarının benzer olduğu söylenebilir. Ancak, cinsiyete göre yapılan incelemelerde kız öğrencilerin benlik saygısının erkek öğrencilerin benlik saygısından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Ek

olarak, ekonomik düzeye göre yapılan incelemelerde ailesinin ekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin ailesinin ekonomik düzeyi düşük ve orta olan öğrencilerden; ailesinin ekonomik düzeyi orta olan öğrencilerin ise ailesinin ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Son olarak, anne eğitim durumuna göre yapılan incelemelerde ise annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin annesi ilköğretim ve ortaokuldan mezun olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucuna ulaşılmıştır. İlgili sonuçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde cinsiyet, ailenin ekonomik düzeyi ve anne eğitim durumunun ortaokul öğrencilerinin benlik saygısında anlamlı farklılaşmalar oluşturduğu; sınıf düzeyi, baba eğitim durumu ve yaşanan kişilerin ise ortaokul öğrencilerinin benlik saygısında anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı söylenebilir.

Benlik saygısı üzerine yürütülen araştırmalar incelendiğinde, daha önce benzer konularda yapılan pek çok çalışmanın bu araştırmaya ait sonuçları desteklediği belirlenmiştir. Örneğin; Tözün (2015) tarafından yürütülen araştırmada, benlik saygısında cinsiyet değişkeninin etkisi vurgulanmış ve toplumsal beklentilere bağlı olarak bireylerin taşıdığı cinsiyet özelliklerinin benlik saygısında anlamlı farklılaşmalara sebebiyet verdiği belirlenmiştir. Bu araştırmada da kız öğrencilerin benlik saygısının erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunması Tözün (2015)'ün belirttiği gibi cinsiyete dayalı beklentilerden kaynaklanıyor olabilir. Nitekim Saygılı vd. (2015) tarafından yürütülen araştırmada kızların benlik saygısının erkeklerden yüksek olmasının sebebi bununla ilişkili olabilir. Dolayısıyla, Tözün (2015) ile Saygılı vd. (2015) tarafından yürütülen araştırmaların bu araştırmanın benlik saygısı özelinde elde ettiği sonuçları desteklediğini söylemek mümkündür. Ayrıca, Elfitli ve Çıkkılı (2017) tarafından yürütülen araştırmada da bu çalışmada olduğu gibi katılımcı grubunun benlik saygısında sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı değişiklikler bulunamamıştır. Ayrıca, Balat ve Akman (2004) tarafından yürütülen araştırmada da benlik saygısında sınıf düzeyi bağlamında anlamlı farklar belirlenmemiştir. Fakat Balat ve Akman (2004)'ın araştırmasının bu çalışma ile zıtlık oluşturan detayı, benlik saygısında ekonomik düzeye göre anlamlı bir farkın bulunamamış olmasıdır. Bu araştırmada, benlik saygısının ekonomik düzeye göre anlamlı düzeyde farklılaşmasının ortaya koyulması, literatüre güncel bir bakış açısı

kazandırması bakımından önemlidir. Bu çalışmalara ek olarak, Erbil vd. (2006) tarafından yürütülen araştırmada da bu araştırmaya paralel olarak benlik saygısının anne eğitim durumuna göre anlamlı fark gösterdiği; baba eğitim durumuna ve yaşanılan kişilere göre ise anlamlı düzeyde bir fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda, Erbil vd. (2006)'nin araştırmasının bu çalışma ile doğrudan örtüştüğü söylenebilir. Tzn (2015), Saygılı vd. (2015), Elfitli ve ıkılı (2017), Balat ve Akman (2004) ve Erbil vd. (2006) tarafından yürütülen araştırmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, bu araştırmanın benlik saygısında demografik değişkenlere göre elde ettiği sonuçların literatürde yer alan çalışmalarla benzer olduğu söylenebilir.

VI. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve ebeveyn tutumlarının yordayıcı etkisine yönelik yürütülen araştırmanın sonuçları paylaşılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen her bulgu, özetlenerek bu bölümde sunulmuştur. Ayrıca, ileride benzer konularda çalışma yürütecek araştırmacılara da birtakım öneriler sunulmuştur.

A. Benlik Saygısı Üzerinde Öğretmen ve Anne Baba Tutumunun Yordayıcı Etkisine Ait Sonuçlar

Bu araştırmanın temel amacı kapsamında, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve ebeveyn tutumlarının yordayıcı etkisi değerlendirilmiştir. Bu kapsamda öncelikle, benlik saygısı, öğretmen tutumları ve ebeveyn tutumları arasındaki korelasyonel ilişkiler değerlendirilmiştir. İlgili bulgular yorumlandığında, benlik saygısının otoriter öğretmen tutumu ve denetleme/kontrol ebeveyn tutumuyla negatif yönlü; kabul/ilgi ve psikolojik özerklik ebeveyn tutumuyla ise de pozitif yönlü anlamlı ilişkisi bulunmuştur. Ancak benlik saygısının demokratik öğretmen tutumuyla arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Ortaokul öğrencilerinde demokratik öğretmen tutumunun benlik saygısına ait davranış ve zihinsel boyutları üzerinde anlamlı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, otoriter öğretmen tutumunun benlik saygısı üzerinde yordayıcı etkisi belirlenmiştir. Ek olarak, kabul/ilgi, psikolojik özerklik ve denetleme/kontrol ebeveyn tutumlarının benlik saygısı üzerinde yordayıcı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

B. Benlik Saygısına Ait Sonuçlar

Araştırmanın alt amaçları kapsamında, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı demografik değişkenler bağlamında mukayese edilmiştir. Bu yönde

yapılan ilk mukayese, cinsiyet değişkeni temel alınarak yapılmıştır. Buna göre, toplam puan ile mutluluk, popülerite, davranış ve fiziksel görünüm boyutlarında kız öğrencilerin puanı erkek öğrencilerin puanından anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı sınıf düzeyi bağlamında ele alındığında, toplam puan ile alt boyutların tamamında anlamlı bir sonuca varılamamıştır. Buradan hareketle, toplam puan ile mutluluk, kaygı, popülerite, davranış, fiziksel görünüm ve zihinsel boyutlarında farklı sınıf düzeylerinde öğrenim gören öğrencilerin denk puan aldığı söylenebilir.

Katılımcı grubunun benlik saygısı ailenin ekonomik gelirine göre incelendiğinde; toplam puan ile mutluluk, popülerite, davranış ve fiziksel görünüm boyutlarında ailesinin ekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin ailesinin ekonomik düzeyi düşük ve orta olan öğrencilerden; ailesinin ekonomik düzeyi orta olan öğrencilerin ise ailesinin ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucuna varılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin benlik saygısında anne eğitim durumuna göre ele alındığında; toplam puan ile kaygı, popülerite, davranış ve fiziksel görünüm boyutlarında annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin annesi ilkokul ve ortaokuldan mezun olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Benlik saygısı üzerine elde edilen bir başka sonuç, ortaokul öğrencilerinin puanlarında baba eğitim durumuna göre anlamlı bir sonuca varılamamasıdır. Buradan hareketle, toplam puan ile mutluluk, kaygı, popülerite, davranış, fiziksel görünüm ve zihinsel boyutlarında babası farklı düzeyde eğitim kademelerinden mezun öğrencilerin denk puan aldığı söylenebilir.

Ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı yaşanan kişiler bağlamında ele alındığında, toplam puan ile alt boyutların tamamında anlamlı bir sonuca varılamamıştır. Buradan hareketle, toplam puan ile mutluluk, kaygı, popülerite, davranış, fiziksel görünüm ve zihinsel boyutlarında anne ve babası ile yaşayan, sadece annesi ile yaşayan ve sadece babası ile yaşayan öğrencilerin denk puan aldığı söylenebilir.

C. Öğretmen Tutumlarına Ait Sonuçlar

Araştırmanın alt amaçları kapsamında, ortaokul öğrencilerinin öğretmen tutumları demografik değişkenler bağlamında mukayese edilmiştir. Bu yönde yapılan ilk mukayese, cinsiyet değişkeni temel alınarak yapılmıştır. Buna göre, demokratik öğretmen tutumunda kız öğrenciler; otoriter öğretmen tutumunda ise erkek öğrenciler lehine anlamlı bir sonuç elde edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin öğretmen tutumları sınıf düzeyi bağlamında ele alındığında, anlamlı bir sonuca varılamamıştır. Buradan hareketle, demokratik öğretmen tutumu ve otoriter öğretmen tutumu boyutlarında farklı sınıf düzeylerinde öğrenim gören öğrencilerin denk puan aldığı söylenebilir.

Katılımcı grubunun öğretmen tutumları ekonomik düzey bağlamında ele alındığında, anlamlı bir sonuca varılamamıştır. Buradan hareketle, demokratik öğretmen tutumu ve otoriter öğretmen tutumu boyutlarında düşük, orta ve yüksek düzeyde ekonomik gelire sahip öğrencilerin denk puan aldığı söylenebilir.

Ortaokul öğrencilerinin öğretmen tutumlarında anne eğitim durumuna göre incelendiğinde; demokratik öğretmen tutumunda annesi ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin annesi ilkokul mezunu olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucu tespit edilmiştir. Ayrıca, otoriter öğretmen tutumunda ise annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin annesi ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen tutumları üzerine elde edilen bir başka sonuç, baba eğitim durumu kapsamında yapılan mukayeseler neticesinde edinilmiştir. Buna göre, demokratik öğretmen tutumunda babası ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin babası ilkokul mezunu olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Fakat otoriter öğretmen tutumlarında ise baba eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Katılımcı grubunun öğretmen tutumları yaşanan kişiler bağlamında ele alındığında, anlamlı bir sonuca varılamamıştır. Buradan hareketle, demokratik öğretmen tutumu ve otoriter öğretmen tutumu boyutlarında farklı kişiler ile yaşayan öğrencilerin denk puan aldığı söylenebilir.

D. Anne-Baba Tutumlarına Ait Sonuçlar

Araştırmanın alt amaçları kapsamında, ortaokul öğrencilerinin anne baba tutumları demografik değişkenler bağlamında mukayese edilmiştir. Bu yönde yapılan ilk mukayese, cinsiyet değişkeni temel alınarak yapılmıştır. Buna göre, kabul/ilgi ve psikolojik özerklik boyutlarında kız öğrenciler; denetleme/kontrol boyutunda ise erkek öğrenciler lehine anlamlı bir sonuç elde edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin anne baba tutumları sınıf düzeyi bağlamında ele alındığında, anlamlı bir sonuca varılamamıştır. Buradan hareketle, anne baba tutumunun farklı sınıf düzeylerinde öğrenim gören öğrencilerin denk puan aldığı söylenebilir.

Katılımcı grubunun ebeveyn tutumları ailenin ekonomik düzeyine göre incelendiğinde; kabul/ilgi boyutunda ailesinin ekonomik düzeyi orta olan öğrencilerin ailesinin ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucu belirlenmiştir. Ek olarak, psikolojik özerklik boyutunda ailesinin ekonomik düzeyi orta ve yüksek olan öğrencilerin ailesinin ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Son olarak, denetleme/kontrol boyutunda ailesinin ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin ailesinin ekonomik düzeyi orta ve yüksek olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucuna varılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin ebeveyn tutumları anne eğitim durumuna göre incelendiğinde; kabul/ilgi ve psikolojik özerklik boyutlarında annesi ortaokul, lise ve üniversite mezunu orta olan öğrencilerin annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucu belirlenmiştir. Ayrıca, denetleme/kontrol boyutunda annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin annesi ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucu elde edilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin ebeveyn tutumları baba eğitim durumuna göre incelendiğinde; kabul/ilgi ve psikolojik özerklik boyutlarında babası ortaokul, lise ve üniversite mezunu orta olan öğrencilerin babası ilkokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Fakat denetleme/kontrol boyutunda baba eğitim durumuna göre anlamlı bir sonuç elde edilememiştir.

Katılımcıların anne baba tutumları yaşanan kişiler bağlamında ele alındığında, anlamlı bir sonuca varılamamıştır. Buradan hareketle, anne baba tutumunun farklı kişiler ile yaşamını sürdüren öğrencilerin denk puan aldığı söylenebilir.

E. Öneriler

Bu araştırmanın konusu, ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde öğretmen ve ebeveyn tutumlarının yordayıcı etkisidir. Araştırma konusundan hareketle, diğer araştırmacılar için verilebilecek öneriler şu şekilde ifade edilebilir:

1. Bu araştırmadaki bağımlı değişken benlik saygısı; bağımsız değişken ise öğretmen ve ebeveyn tutumlarıdır. İleride yürütülecek araştırmalarda okul tutumu, akademik başarı vb. gibi farklı değişkenler de bu araştırma konusuna eklenebilir.
2. Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin benlik saygısı üzerinde etkisi olan bağımsız değişkenlerin daha derinlemesine incelenmesinin amaçlandığı başka çalışmalarda, deneme modeli de kullanılabilir.
3. Bu araştırmanın evreni ortaokul öğrencileridir. Benzer çalışmalarda; lise öğrencileri, üniversite öğrencileri, ergen bireyler vb. gibi daha farklı evrenler belirlenebilir.
4. Bu araştırmanın örneklemi 440 öğrencidir. Çok sayıda katılımcıya ulaşmanın araştırma sonuçlarını daha güvenilir hale getireceği düşünüldüğünde, benzer araştırmalar için daha büyük örneklem önerilebilir.
5. Bu araştırmanın verileri anket yöntemi ile toplanmış nicel tipte verilerdir. Daha başka çalışmalarda nitel veriler de toplanabilir.

VII. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- ADAMS, J. F. (1995). **Ergenliği anlamak**. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- ATKINSON, R., ATKINSON, R., SMITH, E., BEM, D., NOLEN, S. (1999). **Psikolojiye Giriş**. (Y. Alogan, Çev.). Ankara: Arkadaş Yayınları.
- AYDIN, B. (2005). **Çocuk ve Ergen Psikolojisi**. Ankara: Atlas Yayınları.
- AYDIN, B., CAN, G., ERSANLI, K., KILIÇ, M., KÜLAHOĞLU, Ş., ÖZTÜRK,..., UÇAR, E. (2010). **Eğitim Psikolojisi (Gelişim-Öğrenme-Öğretim)**. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2010). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum**. (12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- COOPERSMITH, S. (1974). **The antecedents of self-esteem**. San Francisco: W. H. Freeman and Company.
- CÜCELOĞLU, D., (2016), **İletişim Donanımları**, 47. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- ÇAĞDAŞ, A. (2002). **Anne-Baba Çocuk İletişimi**. Ankara: Nobel Yayınları.
- ÇAĞDAŞ, A., SEÇER, Z., (2010), **Anne-Baba Eğitimi**, Kök Yayıncılık, Ankara.
- FRAENKEL, J. R. & WALLEN, N. E. (2006). **How to Design and Evaluate Research in Education**. New York: Mc-Graw-Hill International Edition.
- GANDER, M.J., & GARDİNER, H.W. (2010). **Çocuk Ve Ergen Gelişimi** (Çeviren: A, Dönmez, N, Çelen Ve B, Onur), (7. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- GEORGE, D. & MALLERY, M. (2010). **SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference**. Boston: Pearson.

- GRUSEC, J.E., & DAVIDOV, M. (2007). Socialization In The Family: The Roles Of Parents. In J.E. Grusec And P.D. Hastings (Ed.), **Handbook Of Socialization: Theory And Research** (Pp.284-309). New York: The Guilford Press.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2005). **Yeni insan ve insanlar**. (10.Baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- KÜÇÜKAHMET, L. (2000). **Öğretmenlik mesleğine giriş**. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara
- LAWRENCE, D. (2000). **Building self-esteem with adults learners**. London: Paul Chapman Publishing.
- ÖNER, N. (1996). **Piers-Harris' in çocuklar için öz kavram ölçeği el kitabı**. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.
- PITTERSON, M. A. (2010). **A Case Study Of Parental Styles, Parenting Practices, Student Self-Concept, Academic Self-Concept, Anger Control, And Student Achievement In A Suburban Middle School**. Dowling College.
- PONZETTİ, J. J. (2014) **Parenting Styles**, Credo Reference.
- ROSENBERG, M. (1965). **Society and the adolescent self-image**. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- ROSENBERG, M. (1979). **Conceiving the Self**. New York, NY: Basic Books.
- ROSENBERG, M. (1986). **Self-concept from middle childhood through adolescence**. In: Suls, J. and Greenwald, A. G.
- TABACHNICK, B. G. VE FIDELL, L. S. (2013). **Using Multivariate Statistics**. (6th Edition). Boston: Pearson.
- WELLINGTON, J. (2006). **Educational Research: Contemporary Issues and Practical Approaches**. London: Continuum.

MAKALELER

- BALAT, G. U., & AKMAN, B. (2004). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki lise öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. **Journal of Social Science**, 175.

- BALDWIN, S. A., & HOFFMAN, J. P., (2002). The Dynamics of Self-Esteem: A Growth-Curve Analysis. **Journal of Youth and Adolescence**, Vol.31, pp.101-113.
- CROCKER, J. & PARK, L. E. (2004). The costly pursuit of selfesteem. **Psychological Bulletin**, 130, 392-414.
- DOKUYAN, M. (2016). 12. sınıf öğrencilerinde algılanan anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2(2), 1-21.
- EFİLTİ, E., & ÇIKILI, Y. (2017). Özel eğitim bölümü öğrencilerinin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısının incelenmesi. **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 17(1), 99-114.
- ERBAY, F., & ÖMEROĞLU, E. (2013). Okul öncesi öğretmenlerin demokratik tutumlarının drama uygulama yeterlilikleri açısından incelenmesi. **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 171(171), 171-188.
- ERBİL, N., DİVAN, Z., & ÖNDER, P. (2006). Ergenlerin benlik saygısına ailelerinin tutum ve davranışlarının etkisi. **Aile ve Toplum**, 3(10), 7-15.
- ERDOĞDU, M. (2006). Ana-Baba Tutumları İle Öğretmen Davranışlarının Çocuklarda Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyi İle İlişkileri. **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**, 13 (3), 98-105.
- HULLMANN, S. E., WOLFE-CHRISTENSEN, C., MEYER, W. H., MCNALLKNAPP, R. Y. & MULLİNS, L.L.(2010). The Relationship Between Overprotection Health-Related Quality Of Life İn Pediatric Cancer: The 76 Mediating Role Of Perceived Child Vulnerability. **Quality Of Life Research**, 19(9), 1373-1380.
- KUL, S. (2014). Uygun İstatistiksel Test Seçim Kılavuzu/Guideline For Suitable Statistical Test Selection. **Plevra Bülteni**, 8(2), 26-29.
- MENSAH, M. K., KURANCHIE, A., (2013), Influence Of Parenting Styles On Social Development. **Academic Journal Of Interdisciplinary Studies**, 2, 123- 129.

- ÖZDEMİR, O. , ÖZDEMİR, P. G. , KADAK, M. T. & NASIROĞLU, S. (2012). Kişilik Gelişimi. **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, 4(4); 566-589.
- SAYGILI, G., KESERCİOĞLU, T., & KIRIKTAŞ, H. (2015). Eğitim düzeyinin benlik saygısı üzerinde etkisinin incelenmesi. **Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling ISSN: 1300-7432**, 4(1), 1-8.
- SEZER, Ö & OĞUZ, V. (2010). Üniversite Öğrencilerinde Kendilerini Değerlendirmelerinin Anne Baba Tutumları Ve Bazı Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 18(3).
- SHARMA, S., & AGARWALA, S. (2014). Self-esteem and collective self-esteem as predictors of depression. **Journal of Behavioural Sciences**, 24(1), 21-28.
- SÖZER, E. (1996). Üniversitelerde Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2/1996.
- STEIGER, A. E., ALLEMAND, M., ROBİNS, R. W., & FEND, H. A. (2014). Low and decreasing self-esteem during adolescence predict adult depression two decades later. **Journal of Personality and Social Psychology**, 106(2), 325-338.
- TÖZÜN, M. (2010). Benlik saygısı. **Actual Medicine**, 18(7), 52-57.
- YAZDANI, S., DARYEİ, G. (2016). "Parenting Styles And Psychosocial Adjustment Of Gifted And Normal Adolescents. **Pacific Science Review B": Humanities And Social Sciences**, 2(3), 100-105.
- YILMAZ, A. (2000). Anne-Baba Tutum Ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması. **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**, 7(3), 160-172.

TEZLER

- AKTAŞ, S. (2011). **9. Sınıfta Anne Baba Tutumları Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya

- ARICAK, T. (1999). **Grupla psikolojik danışma yoluyla benlik ve mesleki benlik saygısının geliştirilmesi.** Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- ASLAN, H. (2006). **Çalışanların iş doyumu düzeylerine göre depresyon, benlik saygısı ve denetim odağı algısı değişkenlerinin incelenmesi.** Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÇELİK, S.(2011). **Öğretmen Tutumları İle İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeyleri Arasındaki İlişki** Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- ÇOKPARLAMIŞ, N. (2018). **Bağlanma Stilllerinin Benlik Saygısı ve Umutsuzluk Düzeyi ile İlişkisi.** Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- ÇUHADAROĞLU, F. (1986). **Adolesanlarda benlik saygısı.** Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara.
- IZGAR, G. (2013). **İlköğretim Okulu 8. Sınıf Öğrencilerine Uygulanan Değerler Eğitimi Programının Demokratik Tutum Ve Davranışlarına Etkisi** (Doctoral dissertation, Necmettin Erbakan University.
- İNANÇ, N. (1997). **Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeyleri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KARABULUT, A. (2019). **Annesi Çalışan ve Çalışmayan Ergenlerin Benlik Saygısı ve Ayrılık Anksiyetesi Düzeylerinin İncelenmesi.** Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- KATIKSIZ, S. (2019). **5-6 yaş arası çocuğa sahip çalışan ve çalışmayan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile bu çocukların öğretmen algısına göre akademik benlik saygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi** Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- MENDİ, E. (2015). **Koşullu anne-baba tutumunun mükemmeliyetçilik, öznel iyi oluş ve benlik saygısı ile ilişkisinin incelenmesi.** Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- SAYGIN, Y. (2008). **Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek, Benlik Saygısı ve Öznel İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi.** Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- SÜTÇÜ, M., A. (1997). **Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretmenlik Tutumları,** Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Ankara.
- YALÇINTAŞ, M. (2019). **Fen Bilimleri Öğretiminde Kuantum Öğrenme Modeli Kullanmanın İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Akademik Merak, Kaygı, Özyeterlik ve Başarı Düzeylerine Etkisi.** Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- YÜCEL, Y. (2013). **Ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarının, benlik saygısı ve öğrenilmiş çaresizlik ile ilişkisi.** Yüksek lisans tezi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- WANG, L. H. (2004). **Kindergarten Teachers' Attitudes Toward Multicultural Education in Taiwan,** Unpublished Dissertation, The Pennsylvania State University, USA.

EKLER

Ek-1: Kişisel Bilgi Formu

Ek-2: Piers-Harris Çocuklarda Öz-Kavram Ölçeği

Ek-3: Algılanan Öğretmen Davranışları Ölçeği

Ek-4: Anne-Baba Tutum Ölçeği

Ek-5: Etik Kurul İzni

Ek-1: Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyet:

- Kız
- Erkek

Sınıf Düzeyi:

- 5. Sınıf
- 6. Sınıf
- 7. Sınıf
- 8. Sınıf

Ailenin Ekonomik Düzeyi:

- Düşük (Gelir giderden az)
- Orta (Gelir gidere eşit)
- Yüksek (Gelir giderden fazla)

Anne Eğitim Durumu:

- İlkokul
- Ortaokul
- Lise
- Üniversite

Baba Eğitim Durumu:

- İlkokul
- Ortaokul
- Lise
- Üniversite

Kiminle Yaşıyorsunuz:

- Anne ve baba
- Sadece anne
- Sadece baba
- Diğer

Ek-2: Piers-Harris Çocuklarda Öz-Kavram Ölçeği

Piers - Harris' in Çocuklarda Öz-Kavram Ölçeği

Aşağıda 80 cümle var. Bunların seni tanımlayanları “evet”, tanımlamayanları ise “hayır” ile cevaplandır. Bazı cümlelerde karar vermek zor olabilir. Yine de lütfen bütün cümleleri cevapla. Aynı cümleyi hem evet hem de hayır olarak işaretleme. Unutma, cümledeki ifade genellikle sana uyuyorsa evet, uyuyorsa hayır olarak işaretleyeceksin. Cümlelerin sana uygun olup olmadığını sadece sen bilebilirsin. Bunun için kendini gerçekten nasıl görüyorsan aynen öyle cevaplandır.

1. İyi resim çizerim. ()Evet () Hayır
2. Okul ödevlerimi bitirmem uzun sürer. ()Evet () Hayır
3. Ellerimi kullanmada becerikliyimdir. ()Evet () Hayır
4. Okulda başarılı bir öğrenciyim. ()Evet () Hayır
5. Aile içinde önemli bir yerim var. ()Evet () Hayır
6. Sınıf arkadaşlarım benimle alay eder. ()Evet () Hayır
7. Mutluyum. ()Evet () Hayır
8. Çoğunlukla neşesizim. ()Evet () Hayır
9. Akıllıyım. ()Evet () Hayır
10. Öğretmenler derse kaldırıncaya heyecanlanıyorum. ()Evet () Hayır
11. Dış görünüşüm beni rahatsız ediyor. ()Evet () Hayır
12. Genellikle çekingenim. ()Evet () Hayır
13. Arkadaş edinmekte güçlük çekiyorum. ()Evet () Hayır
14. Büyüdüğümde önemli bir kimse olacağım. ()Evet () Hayır
15. Aileme sorun yaratıyorum. ()Evet () Hayır
16. Kuvvetli sayılırım. ()Evet () Hayır
17. Sınavlardan önce heyecanlanıyorum, korkuyorum. ()Evet () Hayır
18. Okulda terbiyeli, uyumludavranırım. ()Evet () Hayır
19. Herkes tarafından pek sevilen biri değilim. ()Evet () Hayır
20. Parlak fikirlerim var. ()Evet () Hayır

- 21.Genellikle kendi dediklerimin olmasını isterim. ()Evet () Hayır
- 22.Bir şeyden kolay vazgeçerim. ()Evet () Hayır
- 23.Müzikte iyiyim. ()Evet () Hayır
- 24.Hep kötü şeyler yaparım. ()Evet () Hayır
- 25.Evde çoğu zaman huysuzluk ederim. ()Evet () Hayır
- 26.Sınıfta arkadaşlarım beni sayarlar. ()Evet () Hayır
- 27.Sinirli biriyim. ()Evet () Hayır
- 28.Gözlerim güzeldir. ()Evet () Hayır
- 29.Sınıfta derse kalktığımda bildiklerimi sıkılmadan anlatırım. ()Evet () Hayır
- 30.Derslerde sık sık hayal kurarım. ()Evet () Hayır
- 31.(Kardeşiniz varsa) Kardeş(ler)ime sataşırım. ()Evet () Hayır
- 32.Arkadaşlarım fikirlerimi beğenir. ()Evet () Hayır
- 33.Başım sık sık belaya girer. ()Evet () Hayır
- 34.Evde büyüklerimin sözünü dinlerim. ()Evet () Hayır
- 35.Sık sık üzülür, meraklanırım. ()Evet () Hayır
- 36.Ailem benden çok fazla şey bekliyor. ()Evet () Hayır
- 37.Halimden memnunum. ()Evet () Hayır
- 38.Evde ve okulda pek çok şeyin dışında bırakıldığımı sanıyorum. ()Evet () Hayır
- 39.Saçlarım güzeldir. ()Evet () Hayır
- 40.Çoğu zaman okul faaliyetlerine gönüllü olarak katılırım. ()Evet () Hayır
- 41.Şimdiki halimden daha başka olmak isterdim. ()Evet () Hayır
- 42.Geceleri rahat uyurum. ()Evet () Hayır
- 43.Okuldan hiç hoşlanmıyorum. ()Evet () Hayır
- 44.Arkadaşlar arasında oyunlara katılmak için bir seçim yapılırken en son seçilenlerden biriyim. ()Evet () Hayır
- 45.Sık sık hasta olurum. ()Evet () Hayır

- 46.Başkalarına karşı iyi davranmam. ()Evet () Hayır
- 47.Okuldaki arkadaşlarım iyi fikirlerim olduğunu düşünürler. ()Evet () Hayır
- 48.Mutsuzum. ()Evet () Hayır
- 49.Pek çok arkadaşım var. ()Evet () Hayır
- 50.Neşeliyim. ()Evet () Hayır
- 51.Pek çok şeye aklım ermez. ()Evet () Hayır
- 52.Yakışıklıyım (güzelim) ()Evet () Hayır
- 53.Hayat dolu bir insanım. ()Evet () Hayır
- 54.Sık sık kavgalara karışırm. ()Evet () Hayır
- 55.Erkek arkadaşlarım arasında sevilirim (popülerim). ()Evet () Hayır
- 56.Arkadaşlarım bana sık sık sataşır. ()Evet () Hayır
- 57.Ailem benle düş kırıklığına uğruyor. ()Evet () Hayır
- 58.Hoş bir yüzüm vardır. ()Evet () Hayır
- 59.Evde hep benle uğraşırlar. ()Evet () Hayır
- 60.Oyunlarda ve sporda başı ben çekerim. ()Evet () Hayır
- 61.Ne zaman bir şey yapmaya kalksam her şey ters gider. ()Evet () Hayır
- 62.Hareketlerimde sakarım. ()Evet () Hayır
- 63.Oyunlarda ve sporda, oynamak yerine seyredirim. ()Evet () Hayır
- 64.Öğrendiğimi çabuk unuturum. ()Evet () Hayır
- 65.Herkesle iyi geçinirim. ()Evet () Hayır
- 66.Çabuk kızarım. ()Evet () Hayır
- 67.Kız arkadaşlarım arasında sevilirim. ()Evet () Hayır
- 68.Çok okurum. ()Evet () Hayır
- 69.Bir grupla çalışmaktansa tek başıma çalışmaktan hoşlanırım. ()Evet () Hayır
- 70.(Kardeşiniz varsa) Kardeş (ler)imi severim. ()Evet () Hayır
- 71.Vücutça güzel sayılırım. ()Evet () Hayır

- 72.Sık sık korkuya kapılırim. ()Evet () Hayır
- 73.Her zaman bir şeyler düşürür ve kırarım. ()Evet () Hayır
- 74.Güvenilir bir kimseyim. ()Evet () Hayır
- 75.Başkalarından farklıym. ()Evet () Hayır
- 76.Kötü şeyler düşünürüm. ()Evet () Hayır
- 77.Kolay ağlarım. ()Evet () Hayır
- 78.İyi bir insanım. ()Evet () Hayır
- 79.İşler hep benim yüzümden ters gider. ()Evet () Hayır
- 80.Şanslı bir kimseyim. ()Evet () Hayır

Teşekkürler...

Ek-3: Algılanan Öğretmen Davranışları Ölçeği

Aşağıda öğretmeninizin sınıf içinde ve dışında size göstermiş oldukları davranışları nasıl değerlendirdiğinizle ilgili sorular bulunmaktadır. Soruları dikkatlice okuyarak, öğretmeninizin davranışlarını nasıl değerlendirdiğinizle ilgili "Her zaman", "Bazen", "Hiçbir zaman" seçeneklerinden birini işaretleyiniz. Gerçek düşünce ve görüşlerinizi yansıtacak biçimde içten cevaplar veriniz

Cinsiyet:	Adı soyadı:.....			
Okulu :				
Sınıfı :				
		Her zaman (Evet)	Bazen	Hiçbir zaman (Hayır)
1-	Sınıf içinde görüşlerimi öğretmenime çok rahatlıkla iletebilirim			
2-	Öğretmenimiz bizim fikirlerimize saygı gösterir.			
3-	Kendimizi anlatmamız, duygu ve düşüncelerimizi ifade etmemiz öğretmenimizce desteklenir.			
4-	Sınıfta tartışma konularında farklı düşünsem bile bunları rahatlıkla ifade edebilirim			
5-	Derse geç kaldığımda öğretmenimden sonra sınıfa çekinmeden girebilirim			
6-	Öğretmenimiz sınıf içinde kendisi de dahil herkesin hata yapabileceğini kabul eder.			
7-	Teneffüslerde bile koridorda ya da bahçede öğretmenimle çok rahatlıkla konuşabilirim.			
8-	Sınıf içinde öğrenciler arasında çıkan tartışmalarda öğretmenimiz her iki tarafıda tarafsızca dinleyebilmektedir.			
9-	Derse gelirken defter ya da kitabımı evde unuttuğumda, öğretmenimden hiç çekinmeden derse girebilirim.			
10-	Ders sırasında herhangi bir sağlık problemim nedeniyle izin almakta sıkıntı yaşamam.			
11-	Sınıfta ilgi duyduğum eğitsekola seçilmek istediğimi öğretmenime rahatlıkla söyleyebilirim.			
12-	Sınıf içinde düzenlenecek etkinliklerde öğretmenimiz kesinlikle bizim de görüşlerimize başvurur.			
13-	Öğretmenimiz, öğrenci bir konu hakkında konuşurken konuşmasını hiç bölmez, sonuna kadar dinler			
14-	Çoğu zaman öğretmenim beni azarlar korku duyarım			
15-	Sınıf başkanının seçilmesinde öğretmenimiz bizim görüşlerimizi dikkate alarak seçim yapar.			
16-	Öğretmenimiz sınıf içi oturma planının sadece kendi kararlarına göre düzenler. (Ters Madde)			
17-	Sınıf içinde sürekli kurallar koyar ve bu kurallara uymamız konusunda çok sert davranır.(Ters madde)			
18-	Ders dışı sorunlarımı öğretmenimle rahatlıkla paylaşabilirim			
19-	Öğretmenimiz sınıf içinde başarısız öğrenciler dahil herkese her zaman eşit davranır.			
20-	Öğretmenimiz bizden ona karşı nasıl davranışlar göstermemizi bekliyorsa, kendisinde bize o şekilde davranır			
21-	Öğretmenimizin sorularına doğru cevaplar verdiğimizde, öğretmenimiz bizleri aferin gibi sözcüklerle ödüllendirir			
22-	Öğretmenimiz, bizleri küçük düşürecek sözler söylemekten kaçınmaz. (ters madde)			
23-	Tahtada yanlış yaptığımda öğretmenim tarafından azarlanmaktan korkarım (ters madde)			
24-	Bir öğrenci suç işlediğinde sınıfça cezalandırıldığımız olur. (Ters madde)			
25-	Öğretmenimiz sürekli olarak bizi düşük not vermekle korkutur. (Ters madde)			
26-	Öğrenci başarısız bile olsa öğretmenimiz öğrencinin kendine olan güvenini zedeleyecek eleştirilerden kaçınır.			
27-	Sınıfta öğrencileri uyarırken öğrencileri kırmamak için ses tonuna özellikle dikkat eder.			
28-	Bir sınava ya da konuya nasıl çalışacağımı bilmiyorsa bunu öğretmenimle konuşmaktan çekinmem.			
29-	Başarısızlık durumunda, öğretmenimiz bunun nedenlerine, çözüm yolu bulmamız konusunda bize destek olur.			

Ek-4: Anne-Baba Tutum Ölçeği

	Doküman Kodu	PS.FR.005
	Yayın Tarihi	11.12.2015
	Revizyon No	0
	Revizyon Tarihi	0
	Sayfa No	1/2

Lütfen aşağıdaki sorulara kendi **anne** ve **babanızı** düşünerek dikkatle okuyunuz. Aşağıdaki durumun anne ve babanızın davranışına ne kadar benzediğini düşüncünüzü.

Eğer **TAMAMEN BENZİYORSA** aşağıdaki cümlelerin başındaki kutunun içine **4**;
BİRAZ BENZİYORSA **3**;
BENZEMİYORSA **2**;
HİÇ BENZEMİYORSA **1** yazınız.

☐	1.	Herhangi bir sorunun olduğunda, eminim annem ve babam bana yardım ederler.
☐	2.	Annem ve babam büyüklerle tartışmamam gerektiğini söylerler.
☐	3.	Annem ve babam yaptığım her şeyin en iyisini yapmam için beni zorlarlar. Annem ve babam herhangi bir tartışma sırasında başkalarını kızdırmamak için,
☐	4.	susmam gerektiğini söylerler.
☐	5.	Annem ve babam bazı konularda “ sen kendin karar ver ” derler.
☐	6.	Derslerimden ne zaman düşük not alsam, annem ve babam kızar. Ders çalışırken anlayamadığım bir şey olduğunda, annem ve babam bana yardım ederler.
☐	7.	Annem ve babam kendi görüşlerinin doğru olduğunu bu görüşleri onlarla tartışmamam gerektiğini söylerler.
☐	9.	Annem ve babam benden bir şey yapmamı istediklerinde, niçin bunu yapmam gerektiğini de açıklarlar.
☐	10.	Annem ve babamla her tartıştığımda bana “ büyüdüğün zaman anlarsın ” derler.
☐	11.	Derslerimden düşük not aldığımda, annem ve babam beni daha çok çalışmam için desteklerler.
☐	12.	Annem ve babam yapmak istediklerim konusunda kendi kendime karar vermeme izin verirler.
☐	13.	Annem ve babam arkadaşlarımı tanırlar.
☐	14.	Annem ve babam istemedikleri bir şey yaptığımda, bana karşı soğuk davranırlar ve küserler.
☐	15.	Annem ve babam sadece benimle konuşmak için zaman ayırırlar. Derslerimden düşük notlar aldığımda, annem ve babam öyle davranırlar ki suçluluk duyar ve utanırım.
☐	17.	Ailemle birlikte hoşça vakit geçiririz. Annemi ve babamı kızdıracak bir şey yaptığımda, onlarla birlikte yapmak istediğim şeyleri yapmama izin vermezler.

Aşağıdaki her ifadenin yanında bulunan kutulardan sadece size uygun olanın içine çarpı(X) işareti koyunuz.

19. Genel olarak annen ve baban okul zamanı hafta içinde gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?

Evet Hayır 7

Eğer cevabınız **Evet** ise, aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Hafta içinde en geç saat kaçta kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir (Pazartesi-Cuma arası)?

	ANNE-BABA TUTUM ÖLÇEĞİ	Doküman Kodu	PS.FR.005
		Yayın Tarihi	11.12.2015
		Revizyon No	0
		Revizyon Tarihi	0
		Sayfa No	1/2

8:00'den önce	6	10:00 – 10:59 arası	3
8:00 – 8:59 arası	5	11:00 ya da daha geç	2
9:00 – 9:59 arası	4	İstediğim saate kadar	1

20. Genel olarak annen ve baban hafta sonları gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?

Evet Hayır 7

Eğer cevabınız **Evet** ise, aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Haftanın Cuma ya da Cumartesi akşamları en geç saat kaçta kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir .

8:00'den önce	6	10:00 – 10:59 arası	3
8:00 – 8:59 arası	5	11:00 ya da daha geç	2
9:00 – 9:59 arası	4	İstediğim saate kadar	1

Annen ve baban aşağıdakileri öğrenmek için ne kadar çaba gösterirler?

	Hiç çaba göstermez	Çok az çaba gösterir	Çok çaba gösterir
21. Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğini,	1	2	3
22. Boş zamanlarımızda ne yaptığımı,			
23. Okuldan çıktıktan sonra ne yaptığımı,			

Annen ve babanın aşağıdakiler hakkında ne kadar bilgileri vardır?

	Bilgileri yoktur	Çok az bilgileri vardır	Çok bilgileri vardır
24. Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğin,	1	2	3
25. Boş zamanlarımızda ne yaptığımı,			
26. Okuldan çıktıktan sonra nereye gittiğin,			

Ölçeğin Puanlanması :

Ölçeğin 19. maddeye kadar olan tek numaralı 9 maddesi kabul/ilgi boyutu oluşturmada ve bu maddeler aynı şekilde puanlanmaktadır. Çift numaralı maddeler ise psikolojik özerklik boyutunu oluşturmada ve bu maddeler ters puanlanmaktadır, sadece 12. madde aynı şekilde puanlanmaktadır. Diğer 8 madde ise denetleme boyutunu oluşturmaktadır. 19. ve 20. sorularda 1 ile 7 arasında puan almaktadır. Eğer cevap "hayır" ise 7 puan almakta, "istediğim saate kadar" 1 puan almaktadır 21. ile 26. maddeler ise 1 ile 3 arasında puan almaktadır. "Hiç çaba göstermez" 1 , "çok az çaba gösterir" 2 ve "çok çaba gösterir" 3 puan almaktadır . (Yukarıda ölçeğin üzerinde kutucukların içine puanlamayı yazdım). Yüksek puan denetlemenin yüksek olduğunu göstermektedir.

Ek-5: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 19.06.2023-88548

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-88083623-020-88548
Konu : Etik Onayı Hk.

19.06.2023

Sayın BELİS ERK

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Komisyonu'nun 08.06.2023 tarihli ve 2023/05 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sencer GİRGIN
Müdür Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BS4479H5MP Pin Kodu : 66462

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-aydin-universitesi-ebys?>

Adres : Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL

Telefon : 444 1 428

Web : <http://www.aydin.edu.tr/>

Kep Adresi : iau.yazisleri@iau.hs03.kep.tr

Bilgi için : Tuğba SÜNNETCI

Unvanı : Yazı İşleri Uzmanı

Tel No : 31002

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad: Belis ERK

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans:** 2019, İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği
- **Yüksek Lisans:** 2023, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji

SERTİFİKALAR:

- Beden Dili ve Diksiyon-Joven Academia (2017)
- Topluluk Önünde Konuşma ve Hitabet Sanatı- Joven Academia (2017)
- Girişimcilik ve Liderlik- Joven Academia (2017)
- Kişisel Markalaşma- Joven Academia (2017)
-

MESLEKİ DENEYİM:

- Türkçe Öğretmenliği- Küçükçekmece Mustafa Pars Ortaokulu
- Türkçe Öğretmenliği- Ataköy Emlak Kredi Bankası Ortaokulu
- Sınıf Öğretmenliği- Hamdullah Suphi Tanrıöver İlkokulu